

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**ÅR
HØJSKOLE**

AARSSKRIFT

1946

Sellers
Pædagogisk Studiensamling
København V.

Aarsskrift

for

Odder Højskoles Elevforening

1946

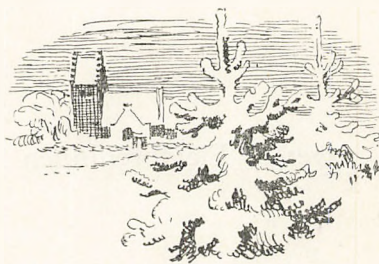
Udgivet af Elevforeningen

26. Aargang.

Statens
Pædagogiske Studiensamling
København V.

Indholdsfortegnelse

Ved Kvæld. Digt af Pastor JAKOB LYKKE	3
Saa kommer Jul. ELISIUS JOHNSEN	5
Fremskridt. Pastor JAKOB LYKKE	9
Frihed — Ansvar — Ungdom. CHR. HAGELSØ	12
Vort Livsmaal. JOHS. HANSEN	15
Fra mine Minders Verden. III. THORVALD MADSEN	18
Ungdommens Ansigt. ERIK DAHLERUP-PETERSEN	23
Folkestyret og Fremtiden. SLOTSBO-NIELSEN	28
»Ikke ved Magt . . .« C. P. CORNELIUSSEN	37
Københavnere, Jyder og almindelige Mennesker. EDVIN LINDQUIST	43
Menneske. JOHS. HANSEN	51
Aaret, der svandt. ELISIUS JOHNSEN	53
Formandens Tale. LAURITS LAURSEN	73
Meddelelser	77

Ved Kvæld.

En gammel Mand taler:

*J*a, her har jeg sat mig i Læ ved min Gavl,
hvor Solen staar paa, naar den synker.
En Krafthkarl engang, ak, og nu kun et Skravl.
Dog er det ej værd, I mig ynker.

*Vel kender jeg baade til Møje og Sorg.
Det slipper de færreste fri for.
Men Fremtidens Nød ta'r jeg ikke paa Borg.
Bekymringer lukker jeg i for.*

*Mit Øje er sløret, og Skridtene smaa.
Det bli'r kun til lidt med min Færden.
Saa lader i Stedet jeg Tankerne gaa
paa Langfart i Mindernes Verden.*

*Dèr ligger, langt borte, i Solskær, mit Hjem,
det første, paa Jorden jeg ejed',
hos Mor og hos Far. Se, dets Dør staar paa Klem:
Dèr inde i Stuen jeg leged'.*

*Saa ser jeg i Aanden den Ven, der blev min.
Hvor var hun vidunderlig yndig!
— Det syntes da je g! — Hendes Sjæl var saa fin,
saa mild og dog modig og myndig.*

*Og Billedet skifter: Jeg skimter de smaa,
der tumled' i Huset og Haven.
Kanhænde, jeg skønned' for lidet derpaa
og takked' kun daarligt for Gaven.*

Men store blev d e. Og h u n døde, min Ven.
 Og her sidder j e g paa min Skammel.
 Men det er mit Haab, vi skal mødes igen,
 hvor ingen af os bliver gammel.

— — —

Nu lufter det køligt. Saa lister jeg ind
 og søger i Krogen mit Sæde.
 Jeg har det jo godt. Jeg har Fred i mit Sind
 og deler de levendes Glæde.

»Mit Land, siger Herren, er Himmel og Jord«.
 En Lykke det er, uden Lige.
 Saa er vi jo hjemme hos Ham, hvor vi bor,
 her nede — som hist i Hans Rige.

Jakob Lykke.

Saa kommer Jul.

„Gud er os ikke streng og vred,
det kan vi deraf vide,
at han har sendt sin Søn herved,
for Verdens Synd at lide“.

Dagene er ved at blive korte. Det tuder fælt om Hushjørnerne, og Kulden begynder rigtig at gøre sig gældende. Paa en Maade forstaar jeg godt de to Koners Udtalelse i Dag, da vi gik fra Kirke, de sagde: »November er den tristeste af alle Aarets 12 Maaneder, for det er ligesom alt gaar nedad.« Men ellers har jeg aldrig rigtig kunnet indrømme det, som staar i Sangen, at det skulde være trist ind under Jul, for selv om Dagene aftager og bliver korte og tit kolde og mørke og sludfulde, synes jeg næsten, det er dobbelt behageligt at sidde inde i en varm Stue og arbejde med det, man er optaget af. Men jeg skal ogsaa villigt indrømme, at det Arbejde, som er bleven min Livsgerning, ikke giver Anledning til Tristhed i Sindet, selv om det er koldt og sludfuldt udenfor.

Naar man er omgivet af livsglad Ungdom, der gerne vil lære og tage imod det, vi har at byde; naar Dagen er optaget af Travlhed, saa Tiden knap nok kan slaa til, saa vilde det jo ogsaa være meningsløst at tale om Tristhed, og jo nærmere vi kommer Julehøjtiden, des mere fyldes Luften af Forventning om det, der skal komme. Man mærker det paa Eleverne; der kan vise sig lige som en fjern Glans i Øjet, noget indadvendt, som fortæller, at ogsaa de

er optaget af Forventningen om den forestaaende Højtid. Man kommer uvilkaarligt til at nynne med *Grundtvig*:

„Mens som Barn paa Landet jeg var hjemme,
Julemorgen var mit Himmerig,
da du meldte mig med Englestemme,
kimed' klart den store Glæde ind“.

Er det da Oplevelserne fra Barnealderen, der hvert Aar vælder saa stærkt frem i en og minder om Julehøjtiden i Barndomshjemmet? Ja, i nogen Maade er det vel nok, og ikke mindst for de unge, der stadig er Børn af Hjemmet og nu snart skal hjem og holde Jul sammen med deres Kære. I hvert Fald er det vist saadan, at der er ingen Tid paa Aaret, der saadan drager mod Hjemmet som Julehøjtiden, og der er vist heller ingen Tid, der virker saa stærkt samlende om det bedste i Hjemlivet som Julen; det er næsten, som om alle gode Kræfter sætter ind, for at alle skal være glade og have det godt.

Men hvis Julen kun betød en Opriskning af Barneminder, vilde den alligøvel blive en Skuffelse for mange, for selv om disse Barneminder kan have deres store Værdi og kalde noget af det bedste frem i vor Sind, vilde det jo ikke give andet end en flygtig Stemning, der vilde forsvinde lige saa hurtigt som Helligdagene.

Men naar Digteren synger om, at det er trist ind under Jul, saa ligger der nok noget andet og mere deri end et Suk over de korte, mørke og sludfulde Dage i November og December. Det vil nok sige, at skal vi naa frem til at holde en virkelig kristen Jul, med den Velsignelse, Gud gerne vilde give os, saa er der ikke mange, der naar det uden, at de har været igennem noget mørkt og trangt, følt noget af Syndens og Dødens Angst og Gru i Hjertet. Det er ogsaa noget af det, *Brorson* giver Udtryk for i disse Verslinier:

„Naar Hjertet sidder mest beklemmt,
da bliver Frydens Harpe steint,
at den kan bedre klinge,
og knuste Hjerter føle bedst,
hvad denne store Frydefest
for Glæde har at bringe“.

Det er jo det forunderlige ved Julen, at den har noget at bringe til enhver Livsalder, blot vi møder med det rette Sind for at tage imod.

Barnets Verden er Hjemmet, der kan det faa Udløsning for dets Sorger og Glæder, derfor kan det ogsaa give sig hen i Festglæden og klappe i Hænderne over Lysene paa Juletræet og Gaverne, ja, selv Juleevangeliet om Englene, der sang for Hyrderne paa Marken, og Jesusbarnet, der blev født og svøbt og lagt i en Krybbe, kan Børnene jo forstaa og glædes over, og det er nok ogsaa Grunden til, at disse Juleminder fra Barndomstiden selv i den voksne Alder træder frem i Festglans.

Og naar gode, unge Mennesker holder Jul paa deres Maade og glæder sig over at samles i Hjemmet med Far og Mor og Søskende og synger deres Barndoms Julesalmer i Hjem og Kirke, saa er jeg ikke i Tvivl om, at det er ægte Juleglæde, selv om de billedlig talt ikke har oplevet en graa November eller mørk December.

Men Juleevangeliet: »Eder er i Dag en Frelser født«, forstaas vist kun rigtigt af den, der selv har været ude i Mørket og Dødens Skygge. Naar vi Mennesker før eller senere møder Livets Alvor i en eller anden Form, det være sig Dødsfald blandt vore Kære, eller vi staar overfor noget, som efter menneskelig Beregning synes helt meningsløst, naar Grundlaget for hele vor Livsførelse ligesom vakler, da er det vist først, det rigtigt gaar op for os, hvad det betyder, at Gud har sendt sin Søn til Jorden for at frelse Mennesker.

Men Juleevangeliet er ogsaa et Budskab om Naade. Naar det rigtigt gaar op for os, at vi lever i en syndig Verden, at vi selv er befængt med Synd, og Syndens Sold er Død, da vil vi ogsaa opdage, at vi ikke ved egen Hjælp kan redde os ud af det, men tværtimod arbejder os dybere ned. Naar vi føler, at »Bønnens Ord vil dø paa Læber kolde«, da er der kun een Udvej, blindt at give sig Gud i Vold og bede:

„Forbarm dig over Støvet's Kaar,
vis, du paa alt kan bøde,
og hvisk til os dit Fadervor,
saa vore Tunger gløde“.

Saa kan vi ogsaa være sikker paa, at Gud hører vor Bøn, og da sker det forunderlige, at vi ligefrem føler, at Gud tager vor Skyld fra os, vi føler en Lettelse i Sindet og Taknemligheden vælder frem, for

netop som Jord ej mer' kan raade
kommer et Frelsens Væld af Naade
saa kommer Jul.

Hjertelig Hilsen til alle Aarsskriftets Læsere med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Marie og Elisius Johnsen.

Fremskridt.

„Atter og fram, det er lige langt,
ud og ind, det lige trangt.“

Dette Visdomsord af *Peer Gynt* svarer jo saa temmelig til den velkendte Talemaade, at frem og tilbage, det er lige langt. Men der er dog en ikke uvæsentlig Forskel, som ligger i Ordstillingen. Det er ikke det samme, om vi siger »Frem og tilbage« eller »Tilbage og frem«. Det sidste er lysere end det første.

Om der nu i et bestemt Forhold kan tales om Fremgang eller Tilbagegang, kan jo ofte bero paa et Skøn. Om det i det store og hele kan siges, at *Menneskeheden* er gaaet fremad i den nyeste Tid, afhænger af, hvad der skal regnes for Udviklingens *Maal*. Gælder det om at fremstille det mest ødelæggende Krigsmateriel til Brug i en kommende Krig, er Fremskridtet uomtvisteligt. Men saa dybt er vi dog vel ikke sunkne endnu, at vi almindelige Verdensborgere vil søge Livets højeste Maal paa *det* Punkt.

Hver enkelt af os har jo *sit* Maal — eller *sine* Maal — mere eller mindre klart for Øje. Deraf bestemmes vor Stræben. Alt hvad der bringer os nærmere til vort Maal, maa betegnes som Fremskridt. Saa er det da en Hovedsag at sætte sig det rigtige Maal og ikke tabe det af Syne, men sætte Kræfterne ind paa at naa det.

I Regelen kommer Bevægelsen fremad til at foregaa i flere Stadier, som det er om at gøre at faa til at hænge sammen. En Plovkarl, der skal have en hel Mark pløjet, maa jo vende, hver Gang han kommer til Agersende, men han føler det ikke som et Tilbageskridt saaledes at skulle tilbage til sit Udgangspunkt. Han gør jo Fremskridt hele

Tiden i Forhold til det endelige Maal. Og naar dette er naaet, tegner der sig et nyt forude eller rettere en hel *Række* Maal i Fortsættelse af hinanden: Der skal saaes og høstes og tærskes o. s. v. Og gennem denne Kæde af sammenhængende Arbejder tilsigter Landmanden at skaffe sig et Udbytte til Livets Ophold. Kan han efterhaanden forbedre sine Kaar, maaske samle sig en Spireskilling til Brug paa sine gamle Dage, vil han maaske være tilfreds med sine Fremskridt. Der er noget solidt og sundt ved en Livsførelse af den Art. Den er ai Ære værd.

Men vi maa jo aldrig slaa os til Ro, sætte os til Rette i det, vi har naaet. Vi maa videre. For der er højere Maal at stile efter end at faa sit gode Udkomme — med det Tilbehør, som hver især maatte anse for ønskeligt.

Det kan man maaske allerbedst skønne, naar der indtræffer noget, som gør Brud paa den materielle Fremgangslineje, og man saa opdager, at Livsglæden ikke desmindre lader sig fastholde, ja, maaske endda bliver rigere, end den var før. Saa forstaar man, at gode timelige Kaar ikke er nødvendige Betingelser for at faa noget ud af Livet, at man kan gøre Fremskridt mod et højere Maal, samtidig med, ja, maaske som en Følge af, at et lavere Maal glider fra en.

Hvis et Hus er faldefærdigt, er det et Fremskridt at faa det ombyttet med et nyt og bedre, men skal dette ligge paa det gamles Plads, er det et Led i Fremskridtet, at det gamle rives ned.

Det gamle danske Landbrug stod i alle ydre Henseender langt tilbage for det nye. Det er mægtige Fremskridt, der er gjort siden Stavnsbaandets Dage. Men det er et stort Spørgsmaal, om de Fremskridt, som især den sidste Menneskealder har medført med Hensyn til Maskiner og Driftsmaader, har gjort danske Landmænd *lykkeligere* — for ikke at tale om: *bedre*.

Andelsbevægelsen var i sit Udspring ideelt betonet og har glædeligvis ikke helt tabt sit oprindelige Præg. Men alligevel kan man ikke se bort fra, at der ogsaa her er Fare for Tilbageskridt i Henseende til den folkelige Fæl-

lesfølelse. Det maa aldrig blive Hovedsagen, at den enkelte faar Mulighed for at varetage sine egne Interesser i snævrreste Forstand uden Hensyn til de Landsmænd, som har vanskeligere Kaar. Det sande Fremskridt vil udadtil altid ytre sig som ægte Samfundssind. Derfor er det ikke uden videre Fremskridt, at Mennesker bliver klogere og dygtigere. Det afgørende er, om de bliver *bedre*, mere uselviske, retsindige og sandhedskærlige.

De store Verdensbegivenheder, vi har oplevet, og de urolige Forhold, vi stadig lever under, har vel ikke i det store og hele gjort os til bedre Mennesker, snarere det modsatte. Men de har da gjort det indlysende for os, at *det sande Fremskridt* trænger til al den Støtte, vi hver især kan give det. Vi maa da først og fremmest søge at bekæmpe vor egen Egoisme og finde Midler til at sætte Offervilje og Tjenersind i Stedet. Dette Maal kan vi kun fastholde og vinde frem imod ved uafbrudt Forbindelse med *Godhedens Kilde*. Kun dør findes de stærke Kræfter.

I Samklang hermed maa det vedblivende være Folkehøjskolens *Hovedopgave* at oplade sine Elevers Øjne for, hvad der er værd at elske, hvad der fortjener at være Genstand for et Menneskelivs ærligste og ivrigste Stræben. Saa kommer dertil som *det næste* at medvirke til at dygtiggøre de unge gennem Oplysning og Indøvelse til at gøre deres Indsats i Samklang hermed, dør, hvor Livet maatte sætte dem Stævne. *Det* er et stort Maal.

Jakob Lykke.

Hjærtelig Hilsen til gamle Venner.

J. L.

Frihed - Ansvar - Ungdom.

„Strør vi frøkorn, hvor fremad vi gaar
vil det blomstre en dag i vort spor,
og det tunge
smelte bort i hver lovsang vi sjunge.“

Dette sidste Vers af *Kristian Østergaards*: »Vi er fæstere her for en tid...« bør tit rinde alle, der har med unge at gøre, i Hu. Uanset om det er ude i de forskellige Ungdomsorganisationer eller paa Høj- og Elterskole Ungdomsarbejdet gøres. Den, der enten det ene eller andet Sted, staar som Leder eller Lærer for en Flok af unge og møder den Tillid, de fleste unge kommer Lederen eller Læreren i Møde med, maa sige til sig selv: Har jeg Frøkorn at strø ud i deres unge modtagelige Sind, vel at mærke Frøkorn, der kan tage Konkurrencen op med alt det, der møder de unge fra den Verden, der findes uden for Skole og Forening. For vel er det godt at dygtiggøre sig i Idræt, Gymnastik og Dansk og Regning, meget godt endda, saa de unge er rustet til at møde de Opgaver, der vil blive stillet dem i den Gerning, de tager sig paa.

Det er imidlertid ikke nok, Lederen eller Læreren skal helst være i Stand til at give de unge en aandelig Ballast og vejlede dem, saaledes at de bedre kan klare de Faldgruber og Snarer, der møder de unge i det praktiske Liv. Er det muligt at vække de unges Forstaaelse af, hvad det vil sige at have Frihed til at sige Nej, for det kræver stor Forstaaelse at blive klar over, hvad den tøjlesløse Frihed er, og saa hvad Frihed under Ansvar er, Ansvar over for sig selv som Menneske, Ansvar over for sine Medmennesker og ikke mindst Ansvar over for Gud. Der er alt for

mange unge, der ikke er klar over, at det at have Frihed betyder at have et Ansvar over for sig selv. Det styrker ikke Karakteren bestandig at give efter for sine Lyster og sit Begær, dette er ikke Frihed, men Trælleri, da er man Træl af sine Lyster, og hvor er saa den saakaldte Frihed henne, den er gaaget Fløjten. Det er ikke Frihed, ikke Frihed, som vi forstaar den her i Norden, at være Træl af eller undergivet noget. Kun et skal man være Træl af, og det er sin Samvittighed.

Undertiden fristes Lederen eller Læreren til at spørge sig selv om det, han eller hun siger, formaar at trænge til Bunds i de unges Sjæl, om ikke det er for verdensfjernt, om ikke de unge vil synes, at det kun er noget, der bliver sagt paa en Skole eller i en Forening. De unge skal helst ikke føle det, der bliver sagt, som noget, der ikke duer til at leve efter i Livet. For der skal Kraft og Karakter til at turde leve et rigtigt Ungdomsliv. Det er fælt som ung at faa hæftet Prædikatet sær og gammeldags for ikke at sige noget værre paa sig; der er ikke mange unge, der magter det, for som *H. C. Andersen* siger, saadan en skal der hakkes paa, han er noget for sig selv. Og det magter de fleste unge ikke i Længden. Der skal Kraft til at være Ener, Mod til at gaa mod Strømmen, men det er nu engang Eneren, der har præget og præger Verden, det er dem, der danner det blivende i Verden og ikke Masserne, det er Eneren, der er den retningsangivende, det er dem, de andre ser op til og beundrer i det skjulte, ikke aabenlyst, det tør de ikke.

Et andet Spørgsmaal, der ligeledes tit maa melde sig hos dem, der har med Ungdom at gøre, er, om de unge vil lade sig vejlede, tror de unge ikke, at de er klogere end de gamle, vil de ikke, selv med den bedste Vejledning fra de ældres Side, i Trods styre deres Vej frem. I Ungdomsaarene er det jo saadan, at Selvet vaagner og gør sig meget stærkt gældende hos Menneskene. Dertil maa de unge huske paa, at det i Virkeligheden kun er de færreste Ting, de ældre er i Stand til at hjælpe dem med. Af de Erfarin-

ger hvert Menneske selv maa gøre, er kun de færreste almen gyldige; der er rig Margin for hver enkelt ung til selv at gøre Dumheder og Erfaringer, og det er det bedste, at det er saaledes, at det er umuligt at rydde alle Forhindringer bort fra Ungdommens Vej, ellers fik vi en daadløs og slap Mennesketype frem.

Det er til enhver Tid svært at være ung og ikke mindst i en Efterkrigstid. Der kommer altid i Krigens Spor en Bølge af slappe Sæder og Moral; i saadanne Tider prøver Brændingen særligt at slaa Fodfæstet bort under Fødderne paa de unge, ikke mindst i en saadan Tid kræves der Mandsmod og Vilje for dem, der tør og vil noget; der trænges i saadan Tid til Klipper, hvorpaa der kan bygges videre. To Verdenskrige er gaaet over Danmark i de sidste tredive Aar, og det kan mærkes paa de unge af i Dag, at deres Forældre var unge under fornige Verdenskrig; det gør det endnu vanskeligere at være ung. For det er jo saadan, at de fleste Forældre ikke er i Stand til at vejlede Børnene, hverken økonomisk eller moralsk, derfor melder det Spørgsmaal sig ogsaa tit, om det i Virkeligheden ikke er Forældrene, der trænger til Opdragelse og Vejledning i Stedet for Ungdommen.

Hvorledes og hvor skal de unge da finde et fast Staa-
sted her i Verden, ja, det findes kun et Sted: hos Gud og i hans Lære. Hans Lære om Moral og Økonomi bliver aldrig forældet, den har Gyldighed til alle Tider, uanset hvilke Paafund Menneskene saa finder paa for at komme uden om hans Lære. Der findes ingen Vej frem for Menneskene, hvis de vil vedblive at leve som Mennesker.

En velsignet Julefest og et godt Nytaar ønskes alle Aarsskriftets Læsere.

Odder, i November 1946.

Chr. Hagelsø.

Vort Livsmaal.

„Din egen Dag er kort, men Slægtens lang;
læg Øret udmygt til dens Rod forneden.
Aartusind toner op i Graad og Sang,
mens Toppen suser imod Evigheden!“

Jeppe Aakjær.

All Menneskeværk er skrøbeligt, saa befængt med Fejl, som det er. Men ud af dets Virvar af Mislyde og Toner kan spores en Higen mod Livet — mod Evigheden.

Vi søger at finde den Plads i Livet, hvor vi kan lægge vort Arbejde. Ofte vel udfra en rent materiel Opfattelse af, at Livet og dets Lykke er betinget af gode økonomiske Kaar. Men er det da ikke ogsaa saaledes? Ser vi ikke Gang paa Gang, at Ulykke er i Følge med Nød og Elendighed? Hører vi ikke det samme om og om igen i Tale og Skrift, i Politik og i Hverdagslivet, at Nød er identisk med Ulykke? Jo, vi hører det saa tit, at vi tror paa det og tager det som en Selvfølge.

Og dog er det ikke rigtigt. Den sande Ulykke er først over os, naar det onde i os og omkring os er blevet det stærkeste. Saa tydeligt som nogensinde har vi, i den nu overstaaede Krigs- og Besættelsestid, faaet Ånskuelsesundervisning heri. Men selvom disse lovløse Tilstande er ophørt, bør vi ikke indhylle os i den Forestilling, at nu er alt i Orden. Verdens Ondskab, hvilket vil sige Menneskenes Ondskab, bliver ikke udryddet, selvom alle Krigsforbrydere bliver fjernet. Den bliver heller ikke fjernet, selvom man opnaar at fordele de materielle Goder saaledes, at ingen lider Nød i Verden. Ondskaben er der stadig og maa stadig bekæmpes.

En Nødstilstand kan være uforskyldt. Kan skyldes Naturkatastrofer f. Eks., og det vil være klart, at her maa der

hjælpes, og at det vilde være Uret, om nogen levede i Velstand, mens andre sultede. Den kan ogsaa skyldes uretfærdige Tilstande i Samfundenes Organisation og Virke, og den vil da ikke være afhjulpet med Gaver alene, men kun ved samtidig at faa Retfærdighed indført. Den kan endvidere være selvforskyldt. Og ogsaa her maa den afhjælpes; men det vigtigste og vanskeligste i dette Tilfælde er, at det samtidig skal gøres ved at retlede og vejlede; og det gøres ikke med Forklaringer alene. Der kræves det af os, at vi viser et Eksempel til Efterfølgelse.

Livet er som et Skuespil, hvori vi alle er Aktører. Og vil nogen prøve paa at liste udenom — gaa bort fra Scenen og ned paa Tilskuerpladserne, hvorfra han betragtede kun vil deltage med Hyssen eller Klap, alt efter hvad der talder i hans Smag, maa vi bede ham om at komme op i Rampelyset og tage Del i Spillet. Thi dette Spil udføres ikke, hverken ved at betragte det udfra det, som er sket — ved at leve i Fortiden, og ej heller ved at betragte det udfra Fremtidsdrømme om Idealers Virkeliggørelse, men kun ved fra Nu til Nu at tage aktiv Del for at gøre det bedre og bedre.

Ingen er i Stand til at udføre en nok saa stor og ædel Handling, at den fritar ham for Resten af Livet, saa han kan nøjes med at være Tilskuer. Ingen er ej heller saa ringe, at hans Indsats er betydningsløs. Vi er alle med i Spillet og er medansvarlige for dets Udførelse.

Den Tid, der er gaaet, er blot Historie og har som saadan kun Betydning ved at give os Belæring (Erfaring). Den Tid, der kommer, er Fremtiden og har ingen Betydning i Nuet. Vi skal nok vide, at vore Handlinger nu faar Eftervirkninger ind i Fremtiden; men er vore Handlinger altid bestemt af, hvad vi inderst inde føler er rigtigt, bliver Ansvarret for dem ogsaa let at bære.

Men vi Mennesker er en Blanding af ondt og godt, og stadig maa vi kæmpe mod det onde i os og om os, og — vi møder ikke frem som Sejrherrer overfor Gud.

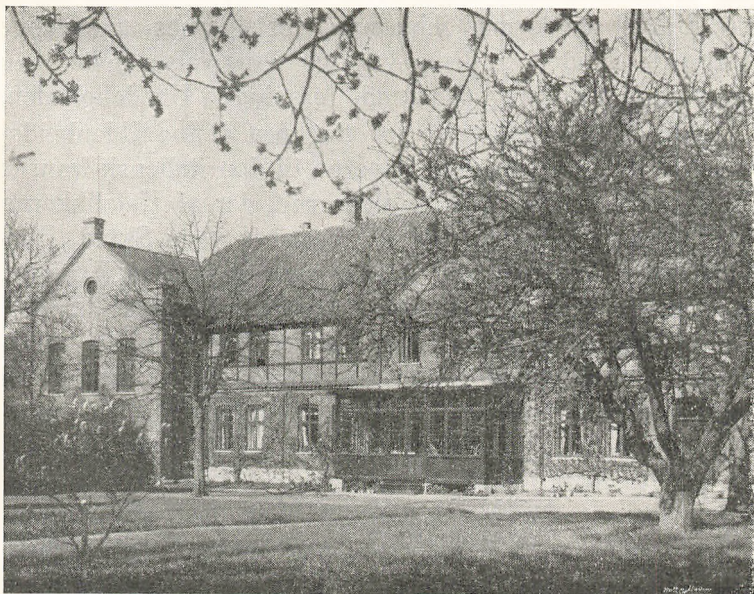
Men vor Gerning i Dag er dog den, der bringer os Lyk-

ken, thi for den, der ærligt stræber efter at yde sit bedste, er der Tilgivelse for mere, end vi fatter. Og der er Hjælp til mere, end vi tror.

I Julen, der nu staar for Døren, fejrer vi Glædens Budskab. Et Budskab om Frelsen gennem Frelseren. Et Livets og Handlingens Budskab.

Odder Højskole, December 1946.

Johs. Hansen.

Fra mine Minders Verden.

III

Det var altsaa i 1912, og i dette Aar foretog jeg min første Udenlandsrejse. Jeg skulde til Svejts og Italien, og det blev en uforglemmelig Tur. Alperne gjorde et overvældende Indtryk paa mig, navnlig da jeg med Bjergbane rullede op paa Toppen af »Pilatus« i Nærheden af Luzern. Det var et internationalt Rejseselskab, der havde bestilt Ophold paa det store Pilatushotel, der midt om Sommeren laa i Sneens Rige. Hvor var Luften ren, og hvilken Udsigt havde man ikke over Vestalpernes umaadelige snedækte Tinder? I disse vældige Omgivelser følte man sig som et lille Fnug, der kunde forsvinde i Uendeligheden.

Den største Oplevelse for mig paa denne Udenlandsrejse var Turen ned over Alperne til den italiensk-franske Grænse til et lille Folk, Valdeseerne, der af Katolikkerne har lidt umaadeligt for deres reformerte Tros Skyld. Aarhundreders Lidelser stod næsten skrevet i deres Ansigter. Et dybt alvorligt og stille Folk lever her Side om Side med Katolikkerne. Jeg boede i *Torre Pellici* hos en af det valdesiske Folks dygtigste Lærere, Professor *Vinay*, der er gift med en dansk Dame fra Sønderjylland, forøvrigt en Sønne-datter af den danske Rigsdagsmand i den tyske Rigsdag, *H. A. Krüger* fra Bevtoft. Professor *Vinay* talte nogensunde Dansk. Var han i Sønderjylland hos sin Hustrus Slægt, talte han en enkelt Gang paa Askov Højskole, hvor jeg hørte ham tale paa Dansk om sit Folks Historie og dets Trængsler. Han viste mig rundt i Dalen og paa Bjergskraaningerne, særlig paa de Seder, hvor Valdeseerne var blevet mødt med Ild og Sværd af Katolikkerne. Paa et af-

sides Sted viste Professor *Vinay* mig ned i en Bjerghule, hvor Valdeserne under deres Forfølgelser holdt Gudstjener for ikke at blive opdaget af de katolske Soldater. Her skal Salmerne have lydt som en fjern Mumlen dybt nede fra Bjergets Indre, og her har Præsterne talt Trøst og Opmuntring til dem i den trange Tid. Men engang blev de opdagede. Indgangen blev fyldt med brændbart Materiale og antændtes, saa Røgen drev ned i Kirken og kvalte de forsamlede Mennesker.

En af Professor *Vinays* Sønner, *Pietro*, opholdt sig paa Askov 1911 og fik, da han var meget musikalsk, Musikundervisning hos mig. Vi blev gode Venner, og det var paa dette Venskab, jeg blev inviteret til at bo hos hans Forældre, saa længe jeg ønskede. — Det blev et meget interessant Besøg i en halv Snes Dage, i hvilke jeg lærte lidt af det lille Folks Historie at kende, gæstede flere Hjem, saa deres gamle usmykkede Kirker og red paa Æsel i Bjergene.

Ved Maaltiderne, naar Familien var samlet, var der en babelsk Sprogforvirring. Professoren og Fruen talte indbyrdes Fransk, med Børnene talte de Italiensk, med mig talte de Dansk, og da de var meget talende og havde let ved at slaa over i de forskellige Sprog, skulde jeg passe vældig paa, naar der pludselig henvendtes til mig.

Ganske naturligt sluttede *Pietro* og jeg os særligt sammen. Han levede ikke saa længe; da den første Verdenskrig udbrød, blev ogsaa han indkaldt og faldt paa Isonzosletten paa den italienske Front. —

Jeg vil aldrig glemme dette dejlige Besøg i Valdeserdalen. Ikke alene for den storslaaede Naturs Skyld, men mest for de stærke Indtryk, jeg fik af et Folk, der havde sat Livet ind for deres Tro. Jeg har tit spurgt andre og mig selv: kunde vi have gjort det samme, ladet os slaa ned i Kampen, delt vor Overflod med de fattige, levet i den faste Tro paa, at Gud vilde staa os bi, naar Overmagten overfaldt os, være trygge for, at Gud er den stærkeste? Ingen har svaret mig helt oprigtig, heller ikke kan

jeg selv gøre det. En Valdeser vilde svare et absolut Ja, fordi han staar i et stærkt Lydighedsforhold til Gud, et saadant Forhold trænger vi stærkt til i Hjem og Skole. — Vi synes i det store og hele, vi kan selv og trænger ikke til Guds Hjælp og Forsorg. — Vi mangler her i Danmark et levende Fællesskab inden for Menighedslivet, vi er jo nok kristne Mennesker, men dog er det ligesom vi ikke kommer hinanden ved. Ogsaa her kan vi lære meget af Valdeserne, der er Varme og Kærlighed i deres levende Menighedsfællesskab. —

Selv om det er 35 Aar siden, jeg foretog denne Rejse, staar den uudslettelig i min Erindring. Gerne vilde jeg have været til Rom, men mine Rejsepenge var for faa. Jeg nøjedes med Milano, Florenz og Venedig. Disse tre Byers store Maleri- og Skulptursamlinger lukkede mine Øjne op for den gamle, fine italienske Kunst, der har sit Højdepunkt hos *Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafael, Tizian* o. s. v. Hele denne levende italienske Malerkunst er Baggrunden for senere Tidens Kunst i andre Lande. Musikken nød jeg i fulde Drag i Milano, hvor netop *P. Mascagni* dirigerede i det pragtfulde mægtige la Schala Teater. Den østerlandske Kunst, baade i Arkitektur, Maleri og Musik, mødte jeg i det skønne Venedig, den By, i hvilken man med Gondol sejler i Gaderne. Den gamle Marcuskirke er helt ud østerlandsk med Kupler og med en Rigdom af bibelske Motiver fremstillet i Mosaik. Ved Siden af denne Kirke ligger Dogernes mægtige Marmorpalads, engang Bolig for Venedigs højeste Embedsmand, Dogen, nu Kunstmuseum. De fleste af de venezianske Handelsbygninger er af Marmor og minder os om en Tid, da Venedig var Italiens største og rigeste Handelsby. — Men den største Marmorbygning, jeg har set, var Domkirken i Milano, en Marmorblok, der ragede op over alle Bygninger, og hvis Tusinder af Statter, smaa og store, gør den til et Kunstværk af høj Rang. Selve Kirken kan rumme 40,000 Mennesker. Om der nogensinde har været saa mange i Kirken paa een Gang, ved jeg ikke, men jeg ved, at der kan holdes Gudstjeneste flere

Steder i Kirkerummet paa samme Tid, uden at man generer hinanden. En Billed- og Lyspragt findes overalt. Daglig søger en Mængde Mennesker ind i Kirken fra Gaden, dels for at bede, dels for at skrifte, altid, som i alle katolske Kirker, staar Kirkedørene aabne. Hvorfor er de protestantiske Kirker som Regel laasede? Kan ikke en Protestant, saavel som en Katolik, føle Trang til at sidde i Stillehed og Ro i Guds Hus og bede en Bøn? — Kirken blev paabegyndt 1386, men blev først fuldendt 1806. Fra Dømkirkens Tag er der en umaadelig Udsigt over Byen og til de fjerne Bjerge mod Nord. Paa selve Taget findes næsten en hel lille Gade af Butikker, hvor man kan købe Souverniers fra Milano, udskaarne Helgenbilleder, Rosenkranse, Marmorbrokker fra en eller anden Helgenkiste, Billeder, Kort, smukt broderede, lombardiske Børnedragter, men alt til mægtige Priser. Af andre Kirker i Milano skal lige nævnes den lille »Santa Marie della Grazie«, i hvilken *Leonardo da Vincis* originale Nadverbillede er malet som Fresco paa et Sideskibs Endevæg. Dette Billede er Verdens berømteste, og i Kirken er der altid Mennesker, der i stum Betagelse næsten oplever Vorherres sidste Nadver med sine Apostle. Hvert af Ansigterne er dybt præget af Mesterens Ord, og hvem der ser det, kan ikke andet end gribes af Billedet, der virker saa levende, at man synes, den hellige Handling virkelig foregaar for ens Øjne.

Hjemturen gik gennem Svejts til Eisenach i Thüringen, hvor jeg paa Wartburg, et Slot, der ligesom er groet op af en Bjergtop, oplevede lidt af *Luthers* Historie. Efter Rigsdagen i Worms 1521 skjultes han af Kurfyrst *Frederik* paa Wartburg under Navnet Junker *Georg*. — Her oversatte han Bibelen til Modersmaalet, saa enhver i Tyskland nu kunde læse, hvad der virkelig stod i den. — I hans Arbejdsværrelse stod jeg og saa ud over de lave, blaanende Bjerge, ned i Dalene, hvor smaa Landsbyer laa, en fortryllende Udsigt, som man i Tyskland skal lede længe om.

Som jeg havde besøgt Valdeserdalen i Italien og hørt om Katolikkernes ubarmhjertige Kamp mod det lille pro-

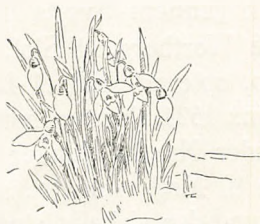
testantiske valdesiske Folk, saa endte jeg nu min Rejse paa Wartburg, i det Værelse, hvor *Luther* gennem sin Bibelovertættelse for Alvor virkede for Protestantismens Fremgang, som kun nogle faa Aar efter blev en Kendsgerning i Danmark. —

Ja, det var en uforglemmelig Rejse, der viste mig, at ogsaa gennem fast Vilje og Tro kan et lille Folk paa nogle faa Tusinde omsider sejre over en Stormagt, men det gøres kun gennem Lidelser og uhyre Ofre; den viste mig en Rigdom af Kunst: Malerkunst, Skulptur og Arkitektur. — Jeg vil haabe, at den forfærdelige Krig har skaanet lidt af denne fromme Skønhedens Verden, et Glimt af Guds Aandsliv i den Skaberevne, som Mennesker har, naar de er inde under den levende Skabelses Vidunder. —

*

— Saa en glædelig Jul til alle gamle Elever. Lad os haabe, vi snart maa opleve lysere og lykkeligere Tider i Danmark. Alt er saa uafklaret endnu efter Krigen. Men vi har ikke Lov at klage, der er Lande, som vaander sig i bitter Nød og Kamp.

Thorv. Madsen.

Ungdommens Ansigt.

Af Højskolelærer, cand. teol E. Dahlerup-Petersen, Testrup.

Hvordan er det? Jeg tænker ikke her særligt paa Ansigt i bogstavelig Forstand. Det er jo gerne kønt hos unge, sunde Mennesker og nogenlunde det samme til alle Tider, bortset fra den lille Forskel, som Paasmøring af Farvestoffer og Fredning af Skægstubbe forskellige Steder i Ansigtet nu kan give. Jeg tænker heller ikke paa, hvilke Karaktertræk, der er fælles for alle Slægtleds unge. Men det, der for mange ældre er det brændende Spørgsmaal, er, hvilket Ansigt vil den nuværende Ungdom vise? Hvori vil den vise sig forskellig fra Ungdommen, der voksede op efter forrige Verdenskrig? En Del af Besættelsestidens unge naaede jo trods deres tidlige Død at vise et Ansigt, som vi sent vil glemme, jeg tænker her særligt paa *Kim, Morten Nielsen* og de mange, som »de sidste Timer« giver et uforglemmeligt Billede af. Men om Størsteparten af de overlevende og de senere opvoksede gælder vel *Morten Nielsens* Ord:

„Du skal spire og vokse og sætte dine Frø,
du er endnu for ringe til at dø.“

Hvordan vil saa den Vækst blive? Vil den sætte Frø, og hvordan vil disse Frøs Spirekraft blive? Ja, meget vil jo afhænge af Vækstvilkårene, og dem kender vi ikke. Meget vil afhænge af de ældres Vilje og Evne til at gribe ind, og den kan vi ofte befrygte. Kun ved at betragte Slægtternes Gang, f. Eks. de sidste tre Slægtleds Særpræg og Udvikling, kan man opstille en Sandsynlighedsberegning for, hvad Retning den nuværende Ungdom vil tage. Da al aandelig Udvikling gaar uhyre langsomt, tror jeg, det gaar

an med visse Tilføjelser at lægge *Skjoldborgs* Roman »Bjærregaarden« til Grund for en kortfattet, skematisk Karakteristik af de tre foregaaende Ungdomshold.

I »Bjærregaarden« skildrer *Johan Skjoldborg* tre Slægtled, der omkring Aarhundredskiftet bor paa samme Gaard:

1) Aftægtsmanden *Gammel-Jens*, der i sin Ungdom oplevede den grundtvigske Vækkelsestid med dens Begejstring og Kampmod i Striden for folkelig, politisk og kirkelig Frihed. Der fortælles, hvordan han som ganske ungt Menneske ved et Møde blev spurgt af *Vilhelm Birkedal* »Er du en af vore?« Og det Ja, han med *Birkedals* Haand paa sin Skulder nu afgiver, var en Bekræftelse for hele Livet paa, at han vilde leve som »Et dansk Menneske og et Guds Barn«.

2) Gaardmanden, *Gammel-Jenses* Søn, *Kræn Bjærre*, Andelsbonden, Fremskridtsbonden, der gennem Sogneraad og Amdsraad naar ind paa Rigsdagen. Han lever paa den forrige Generation, hvis tilkæmpede Frihed han nyder og udbygger, og hvis Drømme han virkeliggør i praktiske Fremskridt. Dog er den gamle ikke tilfreds med Udviklingen. Da Sønnen sidder bøjet over Kontrolregnskaberne, siger *Gammel-Jens*: »I regner og regner.... I sjønger ikke mere.«

3) *Kræns* Søn, *Ung-Jens*, er Oprører. Som *Gammel-Jenses* Slægtled gjorde Oprør mod Enevælde, Rationalisme og Materialisme, gør *Ung-Jenses* Slægtled nu Oprør mod *Gammel-Jenses* Værdier baade i Religion, Moral og Politik. Han er Socialist og Fritænker. Alligevel forstaar *Gammel-Jens* ham bedre end *Kræn* gør, for han ser, at Drivkraften er den samme, som i hans egen Ungdom: »Der er Liv«.

Med *Ung-Jens* er vi inde i den moderne Tid og alle dens Problemer — saa langsomt gaar Udviklingen. Holder vi os til Aaremaalet, maa der naturligvis tales om end-

nu et Ungdomshold før det nuværende, den saakaldte Mellemkrigstidsungdom. Men stort set er der intet nyt, den har ikke noget særpræget Ansigt, den drager blot de fulde Konsekvenser af det Oprør mod al Autoritet, som Ungjensens Slægtled begyndte. Og den høster Frugterne i Livslede og Livstræthed (som *Paludan* mesterligt har skildret det i »Jørgen Stein«), indtil den i sin Fortvivlelse kaster sig i Armene paa et Diktatur, for bagefter, da den i Praksis erfarede, hvad det var, som den kritikløst havde kastet sig i Armene paa, at gøre Oprør mod Voldsregimentet, en ganske naturlig og naturnødvendig Reaktion. Og det er saa dér, vi staar i Dag.

Hvad saa nu? Det er jo, som vi alle har oplevet det siden Befrielsen, ikke gjort med at afkaste eller faa afkastet Aaget. Det er ikke nok at gøre Oprør mod Voldsherredømmets Magtmidler, der maa ogsaa et Oprør til mod Tyranniets aandelige Grundlag. Her er vi saa ved Spørgsmaalet igen. Hvad Ansigt vil og kan Ungdommen saa vise i denne Kamp?

Stort set er der tre Muligheder.

1) Man kan sjokke videre i Mellemkrigstidsungdommens udtraadte, fladbundede Sko. Uden Autoritet af nogen Art, uden Tro, uden Fællesfølelse, kun optaget af Jagten efter Nydelse og Adspredelse, værgende sig mod Omverdenen med overlegen Kritik og vittig Spot, eller om Evnen dertil fattes med Raahed og Vold. Dette »Ansigt« vil blive slapt og graat, kun bevægeligt ved de allergroveste, men glædesløse Pirringer af seksuel eller alkoholisk Art, eller ved de voldsomste Sports- og Motoroplevelser.

2) Man kan finde Afløb for en endnu bevaret idealistisk Trang ved at kaste sig i Armene paa et nyt Diktatur, der jo beredvilligt er for Haanden med nye smukt klingende Navne paa den gamle Løgn om Mennesket som Tilværelsens Herre og Maal. Eller man kan vælge sig en lille, nem Specialitet til Religion saasom Vegetarianisme, Esperanto, Grundskyld eller lignende, hvis ikke man foretrækker at

koge videre paa en gammel Pøsepend, en social Uret, der forlængst er gjort god. Her kan med Virkning kæmpes for Arbejdernes blodige Undertrykkelse, naar blot man ser bort fra den lille Uvæsentlighed, at de længe har behersket Samfundet. Alle disse »Ansigter« vil ikke være uden et vist Præg af Alvor og Viljestyrke, men de vil i en uhyggelig Grad ligne hinanden, og Øjnene vil ikke afspejle den hele Himmelhvælvning eller omfatte den hele Horisont.

3) Man kan, og jeg tror, man vil, følge Rytmen i Slægternes Gang. Gammel-Jens gjorde Oprør mod politisk, socialt og religiøst Tryk og Dødvande og fandt frem til ubundet Frihed og fri Bundethed. *Kræn* og hans Slægtled udbyggede de indvundne Resultater. *Ung-Jens* frigjorde sig for disse Værdier uden at binde sig til andet end Begrebet Frihed. Mellemkrigstiden udbyggede dette.

Hvis denne Rytme er rigtigt skitseret, altsaa: Oprør og Videreførelse af Oprørets Resultater; Oprør og Videreførelse, saa skulde det jo nu være Tid til et nyt Ungdommens Oprør. Der er det saa, man maa spørge: »Hvad vil Ungdommen i Dag gøre Oprør imod?« Ja, i store Kredse er Moral og Religion jo forlængst afskaffet. Dér kan man ikke blive mere yderliggaaende. Bonde, Husmand og Arbejder har lige Kaar med andre, dér er heller ikke noget at gøre. Jeg kan kun se, at der er een Udvej: at gøre Oprør mod Mellemkrigstidens Slægtled, mod Materialismen og Tvivlersygen. Altsaa for at være moderne maa Ungdommen blive »gammeldags«. Tager Ungdommen skaanselsløst fat paa det Oprør, og jeg tror, den er igang, saa er der Grund til at se Fremtiden trygt i Møde. Blot at man ikke slaar ned paa Folk efter Daabsattesten, men efter hvad de bærer i deres Skjold. Da er det højligt at ønske, at man vil gøre Oprør mod alle »Levebrødsmagere«, dem, der i Politik kun spørger efter, om man vil vinde eller tabe Stemmer, i Stedet for at spørge efter, hvad der er Ret eller Uret (i Sydslesvigproblemet f. Eks.), dem, der i Litteraturen kun spørger efter, om Bøgerne kan sælges, i Stedet for om de har et Budskab at bringe, dem, der i Pressen kun skeler

til Abonnementsprotokollen i Stedet for at vejlede den offentlige Mening o. s. v. o. s. v.

Men det er for lidt at gøre Oprør, at løsrive sig, man maa ogsaa binde sig til de uforanderlige Livsværdier: til Ægtefælle, til Venner, til Arbejde, til Fædreland og til kristen Tro. Da vil man sande *Grethe Helberg's* Ord:

„Først, naar du giver til Livet dig hen,
bli'r Livet din Ven.“

E. Dahlerup-Petersen.

Folkestyret og Fremtiden.

Det sker ofte sidst paa Vinteren, at Eleverne siger: I Højskolefolk taler saa meget om Opgaverne, der venter os unge, og om, at vi er kommet paa Højskole for, at vi engang kan være klare til at tage dem op.

Det er vel paa en Maade rigtigt, at vi taler om Opgaverne og ogsaa, at vi ikke direkte viser dem de enkelte Opgaver og siger, hvad Stilling de skal tage til dem for at kunne løse dem.

For det første kan vi ikke pege paa bestemte Opgaver, da enhver Tid har sine specielle, der skal løses — og løses ud fra det øjeblikkelige Krav, Tiden stiller.

Og for det andet: naar vi ikke siger noget om de enkelte Opgaver, og hvordan de unge skal klare dem, saa er det ogsaa, fordi vi er bange for at gøre de unge færdige og fri dem fra Selvansvaret.

Fremtiden vil stille nye Opgaver, vi slet ikke aner i Dag. Derfor kan vi ikke sige: saadan og saadan skal I stille jer over for den og den Opgave. Men det, vi kan og skal, er at forsøge at gøre dem modne til selv personligt, naar Opgaverne møder dem, at komme i det rette og sande Forhold til Opgaven, med andre Ord at tage Stilling til den ud fra det, de selv mener er Sandhed og Ret.

Vi maa forsøge at stille de unge i et virkeligt Forhold til Sandheden og Retten, og der kunde føjes til: en Lydig-
hed til at gaa ind under det personlige Ansvar, som enhver Stillingtagen er, og at man ikke kan fri sig fra Ansvar og Skyld ved at gaa efter en andens Anvisning.

Vi er ikke ufejlbarlige Autoriteter og skal ikke være

det, da vi alle er Mennesker med Fejl og Dyder og ikke Guder.

Men en Pligt har vi over for hinanden som Mennesker, nemlig at minde hinanden om, at der noget, der staar fast, uanset om saa alt andet i Verden vakler. At Sandhed og Ret og Lydighed til at gaa ind under Sandhedens og Rettens Ansvar og Skyld ikke er noget konjunkturbestemt — noget — der kan svinge som Værdipapirer, der snart er meget — snart mindre værd.

Saadan har jeg ofte svaret paa Elevernes Spørgsmaal om Opgaverne. Men der kan jo være Tider, hvor vi i særlig Grad og ikke mindst i Dag bliver stillet over for det Ansvar, om det er en Opgave for os at bevare det centrale, hvorpaa vort Folkestyre bygger.

Hvad er da det centrale i Folke-Styret? Jeg kan ikke se anderledes paa det, end at det er det kristne Menneskesyn, der gør os alle lige over for Gud og stiller Næsten ved vor Side og gør os ansvarlig for hver Gerning, vi gør — eller undlader at gøre — hvis Sandheden og Retten krævede den udført. Ud af dette gudgivne Menneskesyn, der giver Menneskene lige Værdighed og lige Ansvar og Skyld grundedes den Form for Styre, vi kalder Folkestyre.

Vel havde vi Demokrati, det romerske, græske og gammelnordiske, længe før. Men dette demokratiske Menneskesyn hindrede ikke, at mange var helt uden for alle menneskelige og borgerlige Rettigheder. Der fandtes Slaver og Trælle, der ikke kunde regne med en menneskelig Behandling. Børn blev sat ud. Kvindens Menneskeværd og Samfundsværd var begrænset. Det gamle demokratiske Menneskesyn hindrede ikke noget saadant.

Først med Kristendommen faar enhver Borger for Alvor Menneskeret udfra dette, at vi er alle lige over for Gud. Det forpligter den enkelte Borger saavel som de folkevalgte Ledere til altid at lade sig lede af Sandheden om, at vi er skabt i Guds Billede. Det vil sige, at vi derved har faaet en Anelse om, hvad der baade menneskeligt og kristeligt er Sandhed og Ret. Dette forpligter enhver under alle Om-

stændigheder til altid at lade sig lede af Sandheden og Retten i vort Folke- og Samfundsliv, da ingen handler paa egne Vegne, men ogsaa paa Medborgeres, ja, paa Menneskets Vegne. Ingen kan derfor fri sig fra Ansvar og Skyld i et folkestyret Samfund. Sandheden og Retten kræver os til Regnskab for vore Handlinger og gør os ansvarlige og skyldige.

Efter en saadan Forklaring er jeg ofte af Eleverne blevet stillet over for det Spørgsmaal: Er det saa Folkestyre, vi har i Dag? Det, vi har set af Folkestyre, er det ikke en Forvrængning af det Menneskesyn, der bar det frem? Har det Styre været ledet ud af Sandhedens og Rettens Aand, det medmenneskelige Ansvar og den dermed følgende Frygt og Skyldfølelse for ikke at have handlet ret og rigtigt i Folke- og Samfundslivet?

Det er et saare naturligt Spørgsmaal, som de unge med fuld Ret har Lov til at stille os. Men det er ogsaa en Dom over os, der med Munden fra de politiske og folkelige Talerstole bekendte os til Folkestyret og talte kønne Ord om Sandhed, Ret og Frihed i Tide og Utide, men ikke havde Modet og heller ikke følte Forpligtelsen til at hævde det, da det kunde koste at gaa ind derfor. — Det er med Ord som med Vexler: der kommer et Tidspunkt, da de skal indfries.

Her nytter det ikke at bruge mange og kønne Ord til at retfærdiggøre vore Handlinger. Her maa vi ganske kort erklære os skyldige. Gør vi det ikke, saa gaar der noget i Stykker for Ungdommen, og vi har da ingen Mulighed for at hjælpe den. Vor Myndighed som Opdragere i Hjem og Skole er derved gaaet tabt. Lydighed mod Sandhed og Ret, som vi vel stadig vil kræve, bliver let taaget Tale.

Vil vi ogsaa indenfor Højskolen indrømme vor Del af Skylden — indrømme, at Sandhed og Ret i Handling ikke helt svarede til Ordene derom? At vi var svage, da Ordene skulde omsættes i Handling?

Det er svært at indrømme, men det er vist en Nødvendighed, hvis ikke det hele skal forplumres i vort Folke-

styre. Det gælder ikke bare det politiske. Folkestyre er jo ikke bare noget, der har med Politik at gøre, men ogsaa noget, der har med vort folkelige Liv menneskeligt og moralsk at gøre.

Her maa vi indrømme vor Svaghed. Hvis ikke — har vi kun den Udvej at tale om alle andre uvedkommende udenvælts Sager og saa give Aikald paa det personlige i Højskolen, som *Thomads Bredsdorff* talte om ved det nordiske Højskolemøde i Molkom i Sverrig 1921: at var der blot Liv i det talte Ord, skulde det nok bære Frugt og Ordet forvandles til Handling.

Hvis Folkestyret hviler paa dette gudgivne Syn paa Menneskets lige Værdighed og paa en Anelse om, hvad der er Sandhed og Ret, er det forstaaeligt, om de unge tvivler paa Folkestyret, som det har udartet sig herhjemme de sidste Aar. Og det gør de.

Udfrå dette Syn er vor Grundlov bygget. At bryde den er derfor et Brud med Sandheden og Retten, som vi i vor folkestyrede Rigsdag Gang paa Gang gjorde under Besættelsen. Vi brød Grundloven rent politisk og folkeligt, og det vil sige brød med Sandhed og Ret ved Eltergivenhedspolitikken, hvor vi Gang paa Gang bøjede af og ikke fulgte Sandhedens og Rettens Vej, men Akkordens Vej.

Vore Folkerepræsentanter sagde jo, at de handlede, som de gjorde og gav efter og gik paa Akkord med Folkets Grundlov, blandt andet for at værne Frihed, Sandhed og Ret, ja, for at redde Folkestyret til bedre Tider. Men var det ikke en Tilsløring eller rent ud sagt en Fornægtelse af det, som hele vort Folkestyre hviler paa. Kan man redde det centrale i Folkestyret til bedre Tider ved at svigte det i Tiden? Kan man sige ja til Krav, der strider mod et Folks Sandheds- og Retsbegreb uden at tage Skade paa Folkesjælen? Et Menneske kan i hvert Fald ikke gaa paa Akkord med sin Samvittighed uden at miste i Værdi. *Luther* kunde ikke i Worms, da han sagde: Det er ikke raadeligt at handle imod sin Samvittighed. *Torgny Segerstedt*, Chefredaktøren for »Göteborg Handels- och Sjöfartstidning»,

kunde det heller ikke. Iøvrigt havde han som ingen anden i Norden i sine »I Dag«-Artikler i sit Blad under Krigen talt Frihedens, Sandhedens og Rettens Sag. Han havde følt Danmarks og Norges Ulykke, og ikke mindst havde han følt Nedværdigelsen paa sin Regerings Vegne ved dens Tilladelse til den tyske Troppetransport gennem Sverrig til Norge.

»Ingenting demoraliserer et Folk mere end dette at svingte Sandhed og Ret for at være Magten til Behag«, skrev han. Utrættelig var han i sin Kamp, ogsaa efter en Henstilling fra Kong *Gustaf* om at møde paa Slottet til en Irettesættelse. Paa et Spørgsmaal fra Kongen: »Ønsker du, Sverrig skal komme i Ulykke for din Overbevisning?« svarede han: »Ja, Deres Majestæt, hellere end det svenske Folk skal miste sin Folkesjæl ved at tie i afgørende Øjeblikke.«

Kan et Menneske ikke svingte Sandheden og Retten uden at miste, kan et Folk vel heller ikke.

Vi svigtede baade den Grundlov paa Rigsdagen og den, som Guds egen Finger skrev i vort Hjerte ved vor Daab, da vor Mor for os sagde ja til Sandheden om Gud i vor Trosbekendelse. Dette Ja, var et Ja til Guds Aabenbaring for os om, hvad Sandhed, Retfærdighed og Kærlighed er. Det var et Ja til at kæmpe mod det, der vilde dette til Livs.

Folkestyrets Grundlov kan derfor heller aldrig være Akkordens Aand, for Akkordens Aand er Satans. Det var den, *Hiller* brugte, naar han gik paa Akkord med det tyske Folks Forestilling om Sandhed og Ret.

Det var den Akkordens Aand, vi sagde ja til, skal vi ikke indrømme det, som det er, hver Gang vi som det lille Folk af Angst bøjede af for Magten og gik ind paa Tyskernes Krav, selvom vi godt vidste, at det stred mod Sandhedens og Rettens Grundlov paa Rigsdagen og Medmenneskelighedens Grundlov Mand og Mand imellem. Om det praktisk og politisk var klogt eller uklogt kan diskuteres, men aldrig om det menneskeligt og kristeligt var ret.

»Hvad kan det nytte«-Indsillingen har nu een Gang i forrige Aarhundrede faaet Hjemsted i Danmark og ud-

tryktes bare paa en anden Maade nu under Krigen med disse Ord: Det skader os alle. Dermed mentes, at vi i det rent ydre, altsaa materielt, vilde miste ved at gaa ind for Sandhed og Ret. Men mon ikke det skader os alle mest at undlade at gaa ind derfor?

I Forholdet til Sandhed og Ret er det afgørende ikke, om man hører til en lille eller stor Stat, om man har Magt eller ikke Magt. Der er kun Tale om at være lydige mod Sandhed og Ret eller at svigte.

Luther stod over for et Enten-Eller i 1521 i Worms — at gaa ind for Sandheden eller svigte, men: Her staar jeg, jeg kan ikke andet.

Torgny Segerstedt stod overfor det i 1940, da han mødte hos Kong *Gustaf*: Vi er ikke bare ansvarlige for hvert Ord, der udtales, men ogsaa for hvert Ord, som ikke bliver sagt, fordi vi ikke tør.

Han vilde vække sit Folk til Sandhedserkendelse og Skyldfølelse i dets Forhold til den tyske Transcittransport gennem Sverrig. Populær blev han ikke, som den Mand aldrig bliver, der taler den store Masse imod, men en folkelig Mand var han i dette Ords rette Betydning. Han svarer til den folkelige Mand i Professor *Rasmus Nielsens* Definition om Forskellen paa en populær og en folkelig Mand, hvor *R. N.* siger: »Den Mand, der leder et Folk til at udføre, hvad det helst vil, uden at spørge om, hvad det skal, han bliver populær, men ikke folkelig. Den derimod, der bevæger Folket til at udføre ikke, hvad det helst vil for at hytte sit Skind, men hvad det skal for at være i Overensstemmelse med Sandheden, han bliver folkelig, men ikke populær. Den populære gør Folket til en Mængde uden Sandhedserkendelse og Skyldfølelse, den folkelige Mand gør Mængden til Folk.«

Den Slags folkelige Personligheder kan Folkestyret ikke undvære. Havde vi dem blandt dem, der havde noget at sige. Var vi, der havde det Ansvar at tale til andre Mennesker, saadan? Det er et Spørgsmaal, vi har godt af at stille os selv, før vi begynder at tale store Ord om, at nu er

Tiden inde til at føre en mellemfolkelig Tale, da den folkelige og nationale Tale nu har lydt i snart 100 Aar; men kan vi gaa over i det mellemfolkelige Arbejde med forkerte Begreber om Sandhed og Ret. Maa vi ikke først have klaret for vor egen Skyld og ogsaa for andres Skyld vort Forhold til det, der skal bære dette Arbejde, saa det ikke ogsaa skal forplumres ved bare Ord?

Det værste ved de sidste Aars Folkestyre under og efter Krigen er, at de unge faar det Indtryk, at Retten, Sandheden og Loven er noget relativt, d. v. s. noget flydende, som man kan indrette efter Maalet, der skal naas — eller efter Fordelene, man kan naa ved at gaa uden om Ansvaret.

Før Krigen sagde Myndighederne ja til Oprettelse af Frikorps. Efter Krigen straffede de dem. Angsten drev Myndighederne i begge Tilfælde. Under Krigen Angsten for Værnemagten, efter Freden Angsten for at gaa imod Folkestemningen. Det er bare et af mange Eksempler. Begge Dele kan vel ikke være ret. Det var jo næsten i alle Tilfælde de samme Folk, der først sagde ja og bagefter gik med til at straffe.

Vilde Myndighederne have erkendt: Vi har af Angst fejlet en Gang under Krigen, og nu fejler vi ikke en Gang til ved at give Love, der rammer de Folk, hvis Handlinger vi sagde ja til, kunde man i nogen Grad have bevaret Respekten. Men saadan var det jo ikke. Og det forkludrer yderligere de unges Forestilling om, at Forholdet mellem Ord og Handling i vort Folkestyre ikke skal tages alvorligt.

Spørgsmaalet om Folkestyrets Værdi og Betydning ogsaa i Fremtiden bliver til sidst et Spørgsmaal om Opdragelse, om vi i Hjemmene gennem vor Kærlighed til Børnene vil og kan forpligte dem over for Sandhed og Ret,

ved at vi selv gaar ind derfor uden at spørge om Fordelen eller ikke Fordelen derved. Al Opdragelse til Folkestyre gaar ud paa at lære at lyde. Det vil ikke sige at lystre og lade sig kuske af Overmagten. Men at lyde er det samme som at høre, høre efter, hvad der er Sandhed og Ret for mig selv som for andre og at bøje sig frivilligt derfor.

Det kan være, at det Menneske og det Folk, der lyder Sandheden, ikke udretter noget i Øjeblikket, ja, at han eller Folket baade kommer til at staa ene og udadtil lider Nederlag paa Nederlag. Men et vindes paa trods af Nederlaget. Man vinder sig selv og bliver en fri Mand eller et frit Folk. Og det er vel den største Herlighed, et Menneske eller et Folk kan vinde, hvis Troen paa Kristi Ord er en Virkelighed: Sandheden skal gøre Eder fri.

For den 22-aarige Landmandssøn, Højskolelærer *Chr. Ulrik Hansen* fra Farsø, var det en Virkelighed. Han var gennem sit Hjem og særlig gennem Bedstefaderen bundet af Kærlighed til Danmark. Og gennem sin Mor havde han mødt Sandheden om Gud. Denne Bundethed af Kærlighed og Sandhed gjorde ham fri. Han siger selv saadan i et af sine sidste Breve til sin Mor: Vi er gennem vor Daab blevet viet til med Livet som Indsats og Risiko at kæmpe for Sandheden, Friheden og Retten.

Han blev bundet af noget større uden for ham selv, og dette større fik ham i sin Magt og gjorde ham fri for enhver Spekulation, om det nu var klogt eller uklogt at handle, som han gjorde. Han maatte; han kunde ikke andet. Sandheden gjorde ham fri og førte ham ind i Kampen for det, som han havde mødt derhjemme, og det vil sige ind i Kampen for det, som vort Folkestyre hviler paa. Ofret, Fængsel og Døden, var den Pris, han maatte betale derfor.

Det er altid forbundet med Risiko for den enkelte som for et Folk at følge Sandhed og Ret, men den Risiko kan Folkestyret ikke undvære.

Og heller ikke kan det undvære den Risiko, der er forbundet med den største Opgave, det danske Folk staar over

for i Dag: Spørgsmaalet om Slesvigs Fremtid, der ogsaa maa løses ud fra Folkestyrets Aand.

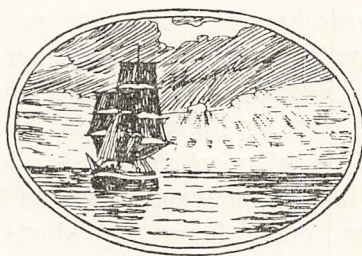
I dette Spørgsmaal kan — som ogsaa under Krigen — Fordel eller ikke Fordel komme til at indtage saa stor Plads, saa man af Angsten og Frygten for Risiko frier sig fra Ansvar ved at handle ret: at holde paa Selvbestemmelsesretten, men ikke tør tage Konsekvensen deraf.

Folkestyrets Lov maa være, at Ord og Handling selv under Risiko udfylder hinanden.

Uldum i November.

En god og glædelig Jul ønskes alle.

Agnes og Slotsbo-Nielsen.

„Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved Guds Aand“.

Den engelske Forfatter *Milton* har engang sagt, at den, der sejrer ved Magt, besejrer kun Halvparten af sine Fjender — den Halvpart, han slaar ihjel; den anden Halvpart bliver endnu mere uforsonlige Fjender, end de var i Forvejen. Historien synes at bekræfte denne Sandhed, ligesom den ogsaa bekræfter, at den, som sejrer over sine Fjender ved Aandens Magt, sejrer helt og forvandler de tidligere Fjender til Venner.

Og denne Betragtning er tillige i god Overensstemmelse med den Anvisning, Jesus Kristus gav sine Disciple, da han sendte dem ud i Verden for at kristne Folkeslagene — ikke ved fysisk Magt og Styrke, men alene ved Aandens Kraft.

Jesu Stilling er altsaa klar nok: For Frihed og Fred uden Krig, men hævdet i aandelig Kamp og ved legemlig Lidelse indtil Døden. Da *Peter* ædelmodig vil forsvare ham, siger han: Stik dit Sværd i Skeden!

De skriftkloges Fortolkningskunst er vist nok fænomenal, det har den alle Dage været; men det Menneske kan umulig være ærlig mod sig selv, som ved Hjælp af den faar Jesus anbragt ved et Maskingevær eller som Flyver kaste Atombomber over Storbyer og i et Øjeblik udsløtte Millioner af Menneskeliv.

Der er i Verden to helt modsatte Synspunkter, som her gør sig gældende: 1. den Religion, som sætter sin Lid til

Magten og til de materielle Kræfters endelige Sejr, og 2. den Religion, som stoler og tror paa de aandelige Kræfters Magt og endelige Sejr. For de første Kristne var der ingen Tvivl, de havde af Mesteren lært, at det onde overvindes kun ved det gode, og at det godes Sag i Længden nok skal vinde Sejr.

De første Kristne greb altsaa ikke til Vaaben. Da Jerusalem blev erobret af *Titus*, flygtede de. Fra et individuelt-nationalistisk Synspunkt maatte denne deres Færd betragtes som Føjghed. Deres senere Færd viste klart, det var ikke det, der var i Vjen med dem. Mange af dem tog med Glæde baade Fængsel og Martyrdød for deres Tros Skyld.

Først 300 Aar efter Jesu Død ved Statskirkens Indførelse finder vi for første Gang de Kristne med Sværd i Haand. Nu skulde det saa prøves, om det kunde lade sig gøre at tjene baade Gud og Mammon. Kejser *Konstantin* var ingen Sinke i Propagandaens Kunst. Han bildte de godtroende Folk ind, at han havde set Korset over sin Hær med Indskriften: »Ved dette Tegn skal du sejre!« Fra dette »fromme« Bedrag henter han saa sin Berettigelse til at føre Krig; i Evangelierne kunde han jo ikke finde den. Og denne »kristelige« Krigstanke vokser nu frem i Kirken lidt efter lidt.

Omkring Aar 800 vil Kejser *Karl d. Store* kristne Saksere. I næsten hele sin Regeringstid maatte han kæmpe mod dette genstridige og krigeriske Folk. Først efter omtrent 30 Aars Kampe overgav de sig, og han tvang dem til at lade sig døbe. Men Daaben foregik ikke uden store Voldsomheder, og mange druknede i den Fløds Bølger, hvor Daaben skulde foretages. I adskillige andre Lande indførtes Kristendommen ved blodige Midler. Men den egentlige store, hellige Krig begyndte først 1095, da Pave *Urban d. II.* paa Kirkemødet i Clermont prædikede det første Korstog mod Hedningerne. Da greb en glødende Krigsbegejstring alle Europas Folk; de fæster Korset paa Brystet, og med Raabet: Gud vil det! drager de nu i et Par Aarhundreder ud i den hellige Krig. Fra den Tid har vi

i vor hjemlige Historie et Par af vor Barndoms Helte: Biskop *Absalon*, naar han lod Sværdet synge Messe til Herrens Lov, og *Valdemar Sejr*, der ved Slaget i Estland gentog *Konstantins* Bedrag med det hellige Korsbanner. Velsignet blev disse Krige ikkø. For Danmarks Vedkommende begyndte dermed den største Elendighedsperiode i vor Historie. Men fra Korstogenes Tid er Krig blevet Kristnes Pligt og Kristnes Ære; det blomstrer gennem Middelalderens Riddervæsen, overlever Reformationens Genfødelse og lyser i *Gustav Adolf-Skikkelsen*. I *Napoleon* naar denne Bølge sin største Højde; men fra da af er saa ogsaa al Heligheden væk, og Afskyen ved Krigen begynder.

Jævnside med den her skitserede Krigsudvikling gaar der ogsaa — om end mere i det stille — en Fredsudvikling. Det begyndte med, at Alteret skulde være et fredlyst Sted; der skulde enhver have Fred for sine Fjenders Angreb. Og Tanken om at fredlyse Stykke for Stykke, indtil hele Verden blev fredlyst, blev senere optaget og ført videre. Fra Alteret blev Fredlysningen udvidet til Kirken; derind maatte man ikke medbringe Vaaben, de skulde sættes i Vaabenhuset. Senere blev det bestemt, at Tingstedet, hvor Ret blev skiftet, skulde være fredhelligt. Saa blev Færdselslinjerne fredlyst («Vejfred»), og foreløbig naaede denne Udvikling sit Maal i den saakaldte »Guds Fred« (treuga Dei). I Aaret 989 tog det samlede franske Præsteskab Beslutning om Kirkefred; 1034 besluttede de Genoprettelsen af »Freden paa Jorden«, værnøet af et helligt Broderskab. Og endelig 1041 oprettes Gudsfreden, d. v. s., at der skulde være fuldstændig Fredstilstand fra Onsdag Aften til næste Tirsdag Morgen. De samme Bestemmelser blev 8 Aar før under stor Fryd vedtaget fra det fortrykte Folks Side i Tyskland, senere ogsaa i Italien, Spanien og England. Men saa kom altsaa Korstogene og druknede alle Fredstanker. Men da de europæiske Folk i 30-Aarskrigen var ved at ødelægge hverandre fuldstændig, stiger Længslen efter Fred atter frem, og denne Længsel faar nu et lysende Udtryk i den lærde Hollænder *Hugo Grotius's* Værk:

»Om Krigens og Fredens Ret«. Her appellerer han til Folkens Sans for det menneskelige og søger at gøre Menneskekærlighedens over alle Dogmer og Konfessioner staaende Aand levende blandt Menneskene.

Imidlertid er det vel rigtigt, som afdøde Valgmenighedspræst *Carl Koch* skrev i sin Bog »Verdensfred« efter Krigen 1914—18, at man afskaffer ikke Krigen ved blot at sige til Menneskene, de skal blive bedre Kristne, men kun ved at afskaffe Krigens Aarsager.

Efter *Napoleons* Fald dannedes »den hellige Alliance«, hvor saa godt som alle Fastlandets Fyrster lovede at ville tage den kristelige Religions Forskrifter til Rettesnor for deres Handlinger, betragte hverandre som Brødre og regere som Fædre for deres Folk. Det skaffede ikke Fred. Folkeforbundet efter 1914—18 klarede heller ikke Sagen. Nu vil man saa forsøge med de forenede Nationer. Saa længe man sætter sin Lid til Magten og til de materielle Kræsters endelige Sejr, nytter det meget lidt med Foreningsdannelser og Kongresbeslutninger. — Selv Kvindernes internationale Fredsliga synes at mangle Forstaaelse af noget af det vigtigste: Tilgivelsens store Kunst! I hvert Fald meddelte en dansk Deltager som sit Indtryk fra deres Kongres i Sommer, at hvis en tysk Kvinde havde været til Stede, vilde hun være blevet lynchet. Saa længe den Aand er raadende, faar vi heller ikke Fred.

I de tre nordiske Lande er vi formodentlig kommen saa langt, at vi alle fordømmer Angrebskrig. Men hvordan saa med Forsvaret set fra et kristeligt Synspunkt? Jeg tror, der kan være Situationer, hvor vi vil føle det som vor Pligt, at ogsaa vi ofrer vort Offer. Men derfor havde *Th. Bredsdorff* alligevel Ret, naar han med Henblik paa det danske Folk i sin Tid (1909) udtalte: »Det Værn, et lille Land altid først og sidst maa samle sine bedste Kræfter om, det er det Værn, som holder — selv ind i Erobringen.« Og i 1916 talte han om, hvor »svært det er at lære de unge, at alle de Magter, som nu — lige for vore Øjne — regerer Verden, er for intet at regne mod Aandens Magt. Men at

tro paa Aandens Magt i saadanne Tider er kun muligt, hvor man virkelig har mødt den selv.«

De fleste af os kunde vel ikke andet end føle dyb Beundring for de mange unge Frihedskæmpere, som myldrede op af Jorden den 4. og 5. Maj 1945, parat til at ofre det dyreste, de ejede, og som derefter uden Pral eller Gebærder af nogen Slags gik hjem og fortsatte deres daglige Gerning. En saadan Ungdom kan vi bygge Fremtiden paa. Men der var jo adskillige iblandt, som mente, de derved havde gjort sig fortjent til en Slags privilegeret Stilling i Samfundet og en ekstra stor Belønning. Dem giver jeg ikke meget for; de var ikke besjælet af det rette Sindelag og vil ikke være meget værd i Genrejsningsarbejdet.

Og saa var der endelig en lille Flok, som mente, at vi for vor nationale Æres Skyld skulde have gjort Danmark til en Krigsskueplads og kæmpet til sidste Mand den 9. April 1940. Det forlangte Gud af os, sagde de. Mon dog? Jo, vi sveg hans Bud, solgte vor Sjæl til Kompromissets onde Aand og underskrev Kontrakten med andres Blod. Jeg har altid manglet Redelighed her. Hvis man virkelig mente noget med de store Ord, hvorfor tog man saa ikke de gamle Muskedonnere ned fra Væggen og gik paa Landevejen ud og plafrede Tyskere ned, dem var der jo nok af i de Dage? Det vilde have været mere hæderligt og redeligt end at opfordre andre til Kamp og saa selv søge Dækning, hvilket jo bevisligt adskillige af de Folk gjorde — enten ved at gaa »under Jorden« eller tage til Sverrig. Men ogsaa her bekræftede det gamle Ord sig altsaa, at tomme Tønder buldrer mest. Hele deres Færd var jo en klar Tilkendegivelse af, at Regeringsbeslutningen den 9. April var rigtig. I Praksis erkendte ogsaa de, at Kampens Vilkaar var for ulige. Men hvorfor saa brøle op om det danske Folks Føjghed og Slaphed?

Det utiltalende ved disse Mennesker er ogsaa deres Evne til at faa naive Godtfolk til at tro, de er baade de kloge og bedste i Folket. De er de bedste Danske eller de bedste Kristne. I Virkeligheden lever de jo paa en Dob-

beltmoral. Spørger man dem f. Eks. om de hylder den materialistiske Historieopfattelse, vil de indigneret svare, at de tror kun paa Aanden, paa de aandelige Kræfters Evne til at værne og bevare et Folk fra Udslettelsens Dom. Samtidig er de Militarister om en Hals og sætter alligevel deres Lid til den Magt, som Vaabnene vinder. Og derhen synes nu desværre Flertallet af det danske Folk at være havnet — i Stedet for fortsat at tro paa *Jonas Lies* Ord, at vor Storhed er ikke Guld og Pragt og ej Kanoners Torden; men vor Opgave er at være en stille Verdensmagt for Hjerlets Sag paa Jorden — og

„... Gud gi'r dig Sejren, fordi du tror igennem Tidernes Taager.
fordi med Enfolds fromme Sans
du Aandens Storvej kender
og bærer i dit Sind den Glans,
som paa din Himmel brænder“.

Ja, for det er dog sandt, som *Th. Bredsdorff* sagde det, at alle de Magter, som regerer Verden, er for intet at regne mod Aandens Magt.

C. P. Corneliussen.

Københavnere, Jyder og almindelige Mennesker.

Peter var født og vokset op paa Landet, al hans Familie arbejdede med Jorden, al Tid havde han færdedes blandt Bønder.

Da han var 16 Aar, kom han i Lære hos Smeden; Arbejdet var anderledes, men Omgivelserne de samme.

Efter at han havde krydset Landet paa langs og tværs, kom han i Arbejde paa en stor Fabrik i Hovedstaden. Fra Barnsben havde han lært at bestille noget; en rask og dygtig Arbejder havde man Respekt for.

Men her inde i Byen kaldte man ham en Morakker, det gjalt om at bestille saa lidt som muligt, for saa blev der Arbejde til mange flere, og saa blev der intet Overskud til Kapitalisterne.

Hver Mand havde sit Arbejde, og alt Arbejde var Akkord, jo mere man kunde spænde Ben for de andre, jo bedre kunde man selv hævde sig.

Det store Værktøj, man skulde være fælles om, gemte man, eller brugte det kun paa Skrømt for at have det ved Haanden og hindre andre i at udføre deres Arbejde.

Man siger, at *Edisons* Dovenskab gjorde ham til Opfinder. Han gad f. Eks. ikke at passe Telegrafan, saa opfandt han Fjernskriveren og kunde blot aflæse Telegrammet paa Papirstrimmelen.

Smedene havde lavet smaa Oplindelser, Skabeloner og Modeller, som hurtigt og snildt udførte det Arbejde, der stadigt kom igen.

Naar *Peter* spurgte Kollegerne til Raads, sagde de, at de havde aldrig set det Arbejde før, eller ogsaa bildte de

ham noget ind. Hvor meget *Peter* end skyndte sig, kunde han ofte ikke holde Akkorden paa den Slags Arbejde.

Men naar der kom Arbejde, som ikke kunde laves paa »Fiduser«, saa var der optaget ved Saksen, Valsen, Boremaskinen, ja, der var ikke engang en Plads, hvor han kunde staa med sit Materiale. Havde han omsider fundet et Par Kasser og kommet i Gang med at mærke op, kom der gerne en og væltede hele Opstillingen; det var hans Kasser, sagde han.

Ikke en Dag gik uden heftigt Skænderi, ja, man truede hinanden paa Livet. Mestre og Tillidsmænd havde stadigt Arbejde med at være Mæglere.

Peter lærte den eneste Taktik, der gav Respekt, at give raat for usødet. Efterhaanden havde han en pæn Samling Skabeloner og Specialværktøj, saa hans gamle Plageaander kom og bad pænt om at faa en »Fidus« eller laane Værktøj.

Saa en Dag blev *Peter* fyret; det var sløjt med Arbejdet, og der var ikke stort flere tilbage end dem, der havde haft 25 Aars Jubilæum og dem, der var i Familie med Direktørerne. Over Halvdelen af denne Stab var Funktionærer og Kontorfolk.

Peter fik Arbejde paa et Skibsværft, hvor der arbejdede flere Tusinde Mand. Her var ogsaa alt Arbejde Akkord, men her arbejdede man i Sjak paa en halv Snes Mand. »Du er godt tosset«, sagde de til *Peter*, »som du pukler, vi andre tager den bare saa meget mere med Ro; men du bliver snart slidt op, og du faar lige meget for det.«

Peter tænkte paa den Gang han arbejdede ude paa Landet i Høstens travle Tid, hvor man arbejdede fra tidlig Morgen til sildig Aften. Alle var lige stærkt optaget af at faa bjærget Høsten godt i Hus; der vankede altid noget ekstra til alles Tilfredshed. Naar det blev Fyraften, saa man stolt, omend træt, tilbage paa en god Dags veludført Arbejde. Mor sagde altid: »De rige ved ikke, hvordan det er at ligge, naar man har slidt sig træt.«

Her inde mærkede man ikke meget til Arbejdets Glæde.

Naar Fløjten peb om Morgenen skulde alle være indenfor Porten. Eet Minut for sent, og man blev trukket et Kvarter. Ganske vist begyndte man heller ikke at arbejde før det Kvarter var gaaet. Hvis man havde løftet Hammeren til Slag, naar Fløjten lød til Frokost, lagde man Hammeren fra sig uden at fuldføre Slaget. En Tømrer sagde, at da han engang kom til at slaa paa Sømmet efter at Fløjten havde lydt, tog han en Knibtang og trak Sømmet op inden han gik.

Dansk Gallup-Institut har foretaget en Undersøgelse af Befolkningens Tilfredshed med Arbejdet. Det viser sig, at Husmødrene er mest tilfredse. Misfornøjelsen er størst i Byerne. 58 pCt. af de selvstændige, 55 pCt. af Funktionærerne og 40 pCt. af Arbejderne gør Arbejdet med absolut Glæde. Af den samme Kategori arbejder henholdsvis 9, 17 og 27 pCt. udelukkende for at leve.

Der findes enkelte ufaglærte Arbejdere, som har ligesaa betroet Arbejde og undertiden ligesaa godt lønnet som de faglærte, men paa de store Fabrikker findes der Arbejde, som er meget lidt interessant og samtidig meget ubehageligt.

Arbejde af denne Art bliver ofte udført af forhenværende selvstændige Forretningsfolk, som det ikke er gaaet saa godt, eller faglærte fra alle mulige Fag, som er slaaet ud i deres Fag, og som nu arbejder som Arbejdsmænd. Af denne Kategori findes der kun faa Procent, der er absolut glade for deres Arbejde, og det er i Grunden saa forstaaeligt.

Bogstavelig talt vaagnede mange ikke op, før Fløjten lød til Fyraften. Saa hastede man hjem, hjem til Sofaen, ja, maaske. De fleste af disse Mennesker har en hobby, det kan være Musik, en Baad, et Strandhus eller en Kolonihave. Her kan man bygge, reparere, male, grave, rode og regere. Kort sagt faa Udløsning for den Virketrang, det Arbejde, som de skulde leve af, ikke gav dem.

Jovist var der dygtige Haandværkere imellem, rene Kunstnere paa deres Felt. Folk, der har tyve Aars Erfa-

ring og Rutine paa et ganske bestemt Omraade. Disse Folk følte det som Regel ikke ensformigt, de kunde sætte Tempoet op eller ned, som de var oplagte til. I Modsætning til Samlebaandsarbejdere, der hvert eneste Øjeblik skal yde det bedste, enten de er oplagte eller ikke. Dels havde de oparbejdet sig en selvstændig Stilling, fordi det vilde tage lang Tid at øve en ny Mand op, dels havde de let ved at holde Akkorden, der ikke maa overstige en vis Procent af Grundlønnen, derfor blev Arbejdet aldrig meldt færdigt, før Pengene var brugt, som man sagde, ligegyldigt hvor stærkt det hastede.

Til Gengæld, hvis der engang var sat en fast Pris, som ingen eller kun de mest rutinerede kunde holde Akkorden paa, var det umuligt at faa sat den op.

Arbejdsglæden og -viljen steg og faldt gerne med det Ansvar, Arbejdet krævede. Jo mindre Ansvar, desto mindre Arbejdsglæde.

Som man dog er slem til at stjæle herinde. Glemmer man noget, eller sætter man det fra sig et Øjeblik, kan man være sikker paa det bliver stjaalet. Hele Cykler, saavel som Dele deraf, lige fra hele Hjul til Ventilgummiet, samt alt muligt bliver stjaalet.

Peter mindes en Cyklesmed nede paa Falster, der aldrig havde laaset Forretningen. Efter Fyraften gik Folk ind og laante Fødpumpen. Cyklesmeden sagde, at han aldrig havde savnet noget.

I Vestjylland sætter man »en Pind for æ Dar«, for saa kan Folk se, at her er ingen hjemme. Døren har simpelt hen aldrig haft en Laas. I København dækker man Møblerne til, inden man rejser paa Ferie, man tør ikke rulle ned, for saa kan Tyvene se, at her er ingen hjemme.

Paa Arbejdspladsen blev alle Materialer udleveret paa Rekvisition; men de kunde let forsvinde; ligeledes Værktøj, som man var noteret for og erstatningspligtig overfor. Fabrikkens Gods tog man ikke højtidelig, og under Krigen, da man mest arbejdede for Tyskerne, drev man det som Sport at hugge alt muligt.

Engang var en tysk Baad paa Bedding for at faa nye Plader. Naglerne blev brændt af udvendig fra, og de defekte Plader udskiftet med nye, bl a. i det ellers afflaasede Rum, hvor der opbevaredes for 800 Kr. Konserves; det forsvandt Rub og Stub.

Politiet kom som sædvanlig og foretog Forhør over alle, der havde været ombord paa Skibet, men fandt ikke et Kilo. Man angav ikke, om saa var, sin værste Fjende. Politiet vidste af Erfaring, at det var haabløst.

Hvor var her meget beskidt Arbejde. Hvor var Arbejderne snavsede og lasede. Var det koldt, og en havde et Par Handsker, gav man Kammeraten den ene, og begge puttede den ubeskyttede Haand i Lommen. Her stod man Last og Brast. Arbejderne dannede en massiv Blok overfor Ledelsen.

Peter fik engang daarlig Hals, det var Slibestøv fra Luftslibemaskinen, saa fik han Maske med Filter for Næse og Mund, men Aanden gjorde Mund og Ansigt ru og hudløs. Saa fik han Slibestøv i Øjnene og fik udleveret støvtætte Brillen, men de var saa varme, at de duggede Glasene indvendig, saa de blev uigennemsigtige.

Sandblæsere og dem, der malede og blandede Farver og Kemikalier, havde Masker paa, der dækkede hele Hovedet, men de var saa generende at bruge, at mange foretrak at tage Chancen uden dem.

Støjen var en af de værste Plager. Det kunde hænde, at Peters Arbejde laa i et af de smaa Rum for og agter, hvor der desuden arbejdede to Hold Nittere og en Stemmer. Luftværktøjet lavede et saa infernalsk Spektakel, at »al Tale« foregik ved Tegn. Kun ved at bruge Hænderne som Tragt og raabe direkte ind i Øret paa sin Hjælper, kunde man meddele et enkelt Ord.

Om Aftenen var Peter saa forstumlet, at han hverken kunde sanse eller samle.

Peter tænkte paa, hvordan 10—12 Timers Arbejde ude paa Landet i frie og sunde Omgivelser gik som en Leg. Nu var han dødtræt efter 8 Timers Arbejde.

Den By, hvor der bor flest Jyder, er ikke Aarhus, men København, saa I derovre fra maa gaa stille med Dørene, naar der tales om Københavnernes Fejl og Laster. Jyder, saavel som alle andre Provinsianere, der har slaaet sig ned i København, gaar og drømmer om Barndommens smaa Haver, de bølgende Marker eller lyngklædte Høje, som man alligevel ikke vil tilbage til. For det første har der hidtil kunnet tjenes nogle flere Kroner om Ugen, til Gengæld kostede det saa meget mere at leve i Storbyen. I Øjeblikket er Reallønnen nok størst paa Landet. For det næste, der kører hverken S-Tog eller Sporvogne, der er ingen Gadebelysning eller rene Fortovsfliser. Desuden, de kender Rumlen.

Det gør de indfødte Københavnerne derimod ikke, de elsker Landet, som de fleste kender fra Sommerferien og Søndagsudflugterne, enten Græs og Blomster eller Sneen dækker Jorden. Mange, jeg vil for Børnenes Skyld inderlig ønske dem alle, har saa mange skønne Minder fra den Gang, de som Barn holdt Ferie paa Landet.

Der behøver man ikke at gaa i Butikker og købe de dyre Varer, Mælk, Bær, Frugt og Honning, man har det hele selv. Kun de færreste Københavnerne kender til i bagende Sol Dag ud og Dag ind at gaa sammenbøjet med et kort Lugejern og tynde Roer. Eller tage disse op ind i November, efter at Sneen har standset Arbejdet i et Par Uger og Is og Sne endnu ligger jævnt over det hele. Til dette Arbejde kan man ikke bruge Vanter. Eller staa op hver eneste Morgen, enten det er hellig eller søgn, for at malke og passe Kreaturerne.

Provinsianerne er ikke saa dumme som Københavnerne vil gøre dem til, men Københavnerne har alligevel et Forspring, hvad Viden, Politur og Dannelsø angaar. Tusinder gaar i Aftenskole, paa Kursus og Studiekurse. Hvert Aar er der mange, der tager Studenter- og højere Eksaminer paa Aftenkursus, medens de passer deres Arbejde om Dagen. En grel Modsætning til dem, der betragter Arbejdet som et uundgaaeligt Onde.

Overordnede, som søger en Medhjælper, er opmærksom paa dette Forhold og véd, at Provinsens Folk ikke er saa opøvet i at begaa sig.

Peter syntes nu, at det ofte var mere Skuespil end Høflighed og mindedes engang, han rejste over med Storebæltsfærgen. Der var nogle unge Mennesker, der var paa Langfart paa Cykle og var sprøjtet til i Regnvejret; de gik ind paa Toilettet og tørrede det værste Snavs af med Papir. Der var ogsaa en Københavner med; han tørrede sine Sko af i Toilettets hvide Haandklæde.

Der arbejdede mange Jyder paa Værftet, de saa selv heri et Bevis for, at de var eftertragtet Arbejdskraft.

»Jyder og Graaspurve«, drillede *Peter*, »dem har man alle Vegne.« Naar de averterer: »Jyde søger Plads«, saa bunders det i den selvglade, men fejlagtige Tro, at de er mere eftertragtede end fra nogen anden Del af Danmark.

Peter gjorde nu den Erfaring, da han som ung Svend arbejdede i Jylland, at hvis han søgte en Plads sammen med en Jyde, og navnlig hvis denne var fra Egnen, saa foretrak Mesteren *Peter*, hvis Mesteren ellers mente dem lige kvalificerede. Hvorfor? Fordi det altid var spændende med noget nyt, og det plejer ikke at være de ringeste, der rejser ud. Naar der findes flest Jyder i overordnede Stillinger, har det en naturlig Forklaring. Jyderne er nu engang flere i Tal end Ærøboere.

Hvor det drejede sig om Arbejde, der krævede fysisk Slid, antog man gerne Folk fra Provinsen. »Vi vil godt arbejde jævnt, men ikke pukle«, siger Københavnerne.

Peter sagde til en Arbejdsmand, der kom kørende med en Trækvogn: »Hjulene bevæger sig med samme Fart som den store Viser paa et Ur. Det kan ikke ses, de løber rundt, men naar man venter lidt, kan det ses, de har flyttet sig.« Er det at arbejde jævnt?

Til Gengæld, ingen faar en Øre mere end han kan tilkomme, og det beregnes efter Fagforeningstariffer og Anciennitet.

Da *Peter* boede inde i Byen, kendte han ikke de Menne-
sker, som boede i samme Opgang, end ikke dem, han boede
Dør om Dør med. Selv da han i et Par Aar boede paa en
lille Villavej ude i Brønshøj, talte han aldrig med Gen-
boerne.

Inde i Storbyen kunde *Peter* gaa og føle sig saa knu-
gende ensom midt imellem det myldrende Liv af Menne-
sker. Ikke en han mødte gav ham en Hilsen eller et ven-
ligt Nik med paa Vejen. Paa Fabrikken var han bare et
Nummer, paa Gaden ikke engang det.

Engang under Krigen holdt *Peter* Jul paa en Gaard
nede paa Lolland. Man havde haft travlt i Dagene forud
med at slagte, brygge og bage, som Skik er. »Spis, Køben-
havnere, hvis I kan lide det«, sagde Husbønd, »for I er
vel bedre vant. I savner vel ogsaa Biograferne og Restau-
rationerne i de her Dage.« »Aah!« sagde *Peter*, »jeg troede,
vi kunde faa Fred i Julen. Til Hverdag hører jeg om de
fede Bønder, som mæsker sig med Flæsk og fede Sager,
som de bare kan hente frem fra Spisekammer og Kælder,
medens Københavnerne maa staa i Kø i Timevis. En Slag-
ter havde 200 Kunder, som han havde givet Numre. Num-
rene fra 76 til 88 kunde faa Flæsk, de andre var glade for,
hvad der kunde blive.«

Den som kender Livet i By og paa Land ved, at Lan-
det er vel ikke ligefrem noget Paradis, men København er
det heller ikke. Alligevel, maalt med den store Verden, kan
vi i Dag fortrøstningsfuldt synge *Aakjærs* Vers:

Danmark er et lidet Land
Strakt fra Nord til Sønder
har dog Brød til alle Mand
Købstadsfolk som Bønder.

Edvin Lindquist.

Menneske

Er Mennesket en Maskine?
Eller er Samfundet Maskinen,
hvor du virker som et Hjul?
Er Politik blevet Teknik
for Samfundsmaskinens Konstruktion?
Er Livsløbets Lidelse og Fryd en Proces,
hvis Omsætning i en Ligning kan løses
ved Hjælp af Kemi, Fysik og Matematik?
Er Kamplyst og Virke kun Udslag
af frigjort Energi?
Og er Tanken og vor Vilje
kun en simpel Reagens
af en fysisk, kemisk Virkning i os selv?

Hvis jeg kun er et Hjul i Maskinen,
saa er min Gerning bestemt.
Jeg gaar, naar jeg skal,
jeg yder det forlangte
og kasseres — tilsidst.
Men selvom Føreren (Diktatoren) af Maskinen
kan regne det hele nøjagtigt ud,
saa jeg faar den Kraft, den Olie,
der er nødvendig for min Del,
saa er min Ydelse dog ikke helt mit eget.
Thi mit eget er kun det,
der gi's uden Tvang
af en Trang til at yde
til andres Tarv.

Vor Tid har bragt saa meget
som gør os bange — bange for os selv.
Vi kan spalte Atomer
saa de bli'r til Energi
— en Kraft, der kan bringe os alt,
hvad vi ønsker — —
og frygter.
Ja, vi har faaet saa mange Goder,
men har de mon bragt os Liv.
Er det skønt at blive rigere
om vor Sjæl har tabt derved?

Kaj Munk skrev:

»Benægt, vor Tid er stor, og vær en Sjoer.
 Der bandt en Dreng en Vinge til sin Skulder
 og sprang saa selveste Atlanten over,
 New York — Par's, muggen, som halvt i Trods.

Og i et langsomt Hop blev Stratosfæren
 erobret af en Regnebogsprofessor.
 Visst går vi Lindberghs og Picards Tid Æren —
 hvad er for fjernt, hvad er for højt for os?

Du Tid, der stormer Havs og Himmels Trone,
 jeg hylder dig — og længes mod en anden,
 mod en, der under gyldentakket Krone
 gav mig Guds milde Smil at se.«

(Kaj Munk.)

o o o

Ja, vi hylder, og vi længes
 mod en indre Harmoni,
 hvori alle Livets Kræfter
 spiller med i Symfoni.
 I de unge kan der smedes,
 der er Jernet stadig blødt,
 deres Opvækst ledes
 med Kærlighed mødt.

Thi det egentlige ved Mennesket
 er jo ikke det, vi ser,
 det, der kan maales, analyseres
 som Kraft og Stof og Vejr.
 Det er det, der skal frigøres
 uden Frygt for Kiv.
 Det kan kun ved Kærlighed føres
 frem til Liv.

Om Frugterne deraf ej vises
 af Gallup og Laborant,
 saa gælder det dog ligefuldt,
 for Livets tro Gesandt:
 At yde af Kærlighed,
 det er et Eventyr som faa:
 en gensidig Ydelse
 som ingen forsmaa.

Johs. Hansen.

Aaret, der svandt.

Da vi sidste Aar skulde til at begynde vor Skole, efter at den havde ligget stille i $2\frac{1}{2}$ Aar, var det ret naturligt, at vi var stærkt optaget af at faa begyndt igen, men ogsaa af Spørgsmaalet om Elevernes Indstilling overfor Tiden og dens Problemer, og det var vel ogsaa ret naturligt, at jeg ved vort Aabningsmøde stillede Spørgsmaalet: Hvordan er Ungdommen kommen igennem disse 5 Besættelsesaar, hvilket Præg har det sat paa den? Thi deraf følger jo den Indstilling, de unge møder med.

Naar jeg nu skal til at fortælle lidt om Aaret, der svandt, kunde jeg have Lyst til at tage lidt med af den Tale, jeg holdt ved vort Aabningsmøde:

.... Vi maa ikke glemme, at den Ungdom, der lige havde naaet Konfirmationsalderen, da Krigen brød ud, og altsaa stod ved Indgangen til Livet — for det er jo særlig i Alderen 15—20 Aar, at de mange Indtryk, der kommer til at præge Ungdommen, modtages, — den Ungdom har jo i disse modtagelige Aar faaet hele sin Paa-virkning af den Verden, Krigen skabte. En Verden fuld af Løgn, Fortielse og Propaganda, og hvis Hjemmene ikke paa en beskyttende Maade har taget sig af de unge, synes man, der kunde være stor Fare for en sjælelig Forkrøbling.

Jeg fik i Foraaret, lige efter Kapitulationen, en Skrivelse fra Højskolernes Tilsynsførende, Magister *Novrup*, hvori han beder om forskellige Oplysninger vedrørende Skolearbejdet i disse Besættelsesaar, bl. a. personlige Indtryk af Skolens Arbejde i disse Aar. »Er Skolens Liv og Arbejde undergaaet mærkbare Forskydninger gennem Elevernes og Læreres ændrede Interesser? Har Eleverne vist

større Lydhørhed? Har Arbejdet været vanskeligere eller lettere?»

Vi ser af dette, at man ogsaa paa højere Steder har haft Spørgsmaal i Tankerne. Hvorledes har Krigen eller Besættelsestiden paavirket de unges Indstilling?

Jeg kunde ikke svare *Novrup* ret meget paa disse Spørgsmaal, da en eventuel Ændring først rigtig vilde give sig til Kende i de sidste Aar, altsaa i disse 2½ Aar, da vi ingen Elever havde.

Jeg kan heller ikke svare paa Spørgsmaalene i Dag, selv om jeg dog heller ikke har staaet helt uden for. Vi har jo vort Ungdomsarbejde her i Hads Herreds Landboforening, og der synes jeg, jeg har faaet det allerbedste Indtryk. Men Spørgsmaalet er alligevel saa vigtigt, for Ungdommen er jo Fremtiden.

Efter Kapitulationen er Ungdommen blevet hyldet og hædret meget for sin Indsats i den danske Frihedsbevægelse, og den fortjener det. Uden den Indsats havde Danmark næppe i Dag staaet i Nationernes Række, som det gør. Og det vil blive et af de smukkeste Kapitler i Danmarks Historie, naar den Tid kommer, da der skal skrives Historie over vor Tid. Vi ældre kan heller ikke andet end glæde os, og det gør vi paa samme Maade, som naar det gaar vore Børn godt. Det, der er sket, skulde ogsaa være en Borgen for den Tid, vi gaar i Møde, at Ungdommen har vist, at den baade vil og kan.

Men, der er jo næsten altid et men her i Livet. I den Begejstringens Rus, som vi har oplevet og taget Del i, maa vi ikke glemme, at det er en travl Hverdag, der ligger for, og da gælder det om, at Ungdommen kan indfri de Løfter, som gennem Begejstringen er givet.

Vi er inde i en Brydningstid, en Tid, hvor Kampen staar mellem nyt og gammelt.

Hvis vi sammenligner den Tale, der er ført om Ungdommen i Dag, med den Tale, der lød om Ungdommen for 25 Aar siden, altsaa efter den forrige Verdenskrig, saa bliver det til Fordel for Ungdommen af i Dag.

Jeg husker særlig godt Aarene 1918—20, da stod jeg som ung Lærer. Det var naturligvis særlig Skoleungdommen, man fik Kendskab til. Vore Høj- og Landbrugsskoler var nærmest overfyldte, Pengerigeligheden gjorde sig gældende, og jeg maa sige, at en vis Overlegenhed prægede i hvert Fald en Del af Ungdommen, og Slagordet var: *Det mangler bare, vi kan vel betale, hvad det koster!*

Nu er det ikke, fordi jeg hæfter mig saa stærkt ved en saadan Overlegenhed hos de unge, det behøver slet ikke at betyde en daarlig Karakter eller Indstilling. Jeg tror snarere, det er et Udtryk for Livsmod. Der er saa mange Kræfter i de unge Aar, og de skal bruges, og det giver sig Udtryk i ikke altid lige velovervejede Udtryk.

Til Sammenligning kunde jeg nævne en Udtalelse, der faldt nede hos min Barber forleden.

Samtalen blev ført ind paa de tyske Flygtninge, og saa siger jeg: Ja, blot det ikke gaar saadan, at vi faar Lov at beholde dem. Saa er der en ung Mand, der siger: Vi skulde ganske simpelt tage og køre dem ned til Tyskland og læsse dem af, saa kunde de selv ordne det.

Ja, det kan vi jo ikke gøre, sagde jeg.

Hvorfor ikke, svarede den anden, saadan vilde Tyskerne have gjort.

Ja, men vi skal ikke benytte tyske Metoder, svarede jeg.

Nej, det er rigtigt, sagde den anden, og jeg forstod, at han var klar over det forkerte i Udtrykket.

Der er mange Lighedspunkter i Tiden efter forrige Verdenskrig og nu, baade herhjemme og i de øvrige nordiske Lande. Den svenske Forfatter *Axel Lundegaard* skrev i 1918 sin smukke Sang, hvori han ligesom lægger et Program for den svenske Landboungdom. Han siger:

Ej med stora later och starka ord
skall du visa kärlek till hemmets jord.
Nej, med handen vid plögen
och med slagan på logen
och med tankens kraft vid ditt arbetsbord.

Og han fortsætter:

Fosterlandet blir, vad du gör det till —
 blir så ljus och fagert och rikt du vill,
 det är du, som bebor det,
 av din gärning beror det;
 fosterlandet blir, vad du tror och vill.

Det blev i nogen Maade et Program ogsaa for dansk Ungdom, der tog Opgaverne op.

Naar dansk Landbrug staar i Dag som den Nation, hele Verden ser hen til, fordi det er det Land, der i Øjeblikket kan præstere den største Udlørsel af Fødemidler, skønt det var udnyttet i allerhøjeste Grad i Besættelsesaarene, saa skyldes det, at Landbouddommen for 25 Aar siden tog Opgaverne op og har gennemført dem med sejr Udholdenhed ikke mindst i 30ernes trange Tid.

Jeg synes, det fortjener at nævnes, det viser i alle Tilfælde, at først Tiden kan lære os, hvad en Ungdom vil og kan.

Men trods denne Ungdommens Indsats for 25 Aar siden, kan dette Slægtled dog ikke frasige sig sit Medansvar for den næste Verdenskrig. Det var noget ensidigt, man tog Opgaverne op. Det var de økonomiske Spørgsmaal, der prægede Tiden under og efter forrige Verdenskrig. En af Aarsagerne hertil var vel, at vi slap billigt den Gang.

Denne Gang slap vi ikke saa billigt. Besættelsen sled bl. a. haardt paa Nerverne; og det er ofte en haardere Prøvelse at staa bunden med knyttede Hænder end at slaa til.

Hvorledes slap vi da igennem — hvad ser Ungdommen som sin Livsopgave i Dag? Tænker den ogsaa i økonomiske Problemer, er den blevet paavirket i Retning af dette: »Saadan vilde Tyskerne have gjort« — eller har den under Besættelsens Tryk opdaget, at der er noget, der hedder Aand?

Endnu synes jeg ikke, jeg kan skimte de rene Linjer, maaske vil det begynde at klare sig nu efter Valget. Skønt de Udtalelser, der faldt lige efter Valgafgørelsen lød ikke saa godt. Tonen kunde godt trænge til en Forbedring!

Jeg deltog i et Møde i Aarhus for 14 Dage siden, hvor De samv. jyske Landboforeninger drøftede Ungdommens Dygtiggørelse. To Retningslinjer aftegnedes. Den ene gik ud paa det, at Landbougdommens Uddannelse skulde sættes i System saaledes, at der skulde udpeges Læresteder hos dygtige Landmænd, og naar en ung Mand havde haft forskellige af disse Pladser og saa sluttet sin Uddannelse med et Landbrugsskoleophold, kunde han faa et Lærebrev, og saa var han altsaa uddannet.

Det andet Hold, nærmest repræsenteret af de ældre, holdt paa, at man maatte ikke glemme *Karakterdannelsen* og det *rent menneskeligt opdragende Moment*. Det var godt nok med de gode Læresteder, men det betød saa meget, hvordan Hjemmet var. Det var ikke nok, at der blev talt med de unge om Fodring og Gødning, men at der ogsaa var Interesse for den sjælelige Udvikling, og i den Forbindelse blev Højskolen varmt anbefalet.

Ungdommen er vor Afløser, og derfor interessører det os meget, om den vil bygge videre paa det, som vi har kæmpet for, som vi har følt var Kampen værd, det, som vi har bygget vort Liv paa, eller vil den gaa sine egne Veje?

I en Sang, vi alle kender, behandler *Hostrup* det samme Spørgsmaal; den er skrevet 1882, men den er jo skrevet, som var det til vor Tid.

Der siger han:

Der, hvor vi stred og sang,
der, hvor vort Ord har Klang,
hvor vi hver dog fik sit lille Rige,
her i vort eget Hjem
trænger sig ind og frem
snart et Folk, hvem vi maa Pladsen vige.

Det er det unge Blod,
det er det friske Mod,
snart det ta'r os Tømmen ud af Hænder,
planter sig ved vort Bord,
fører det store Ord,
dristigt op og ned paa Huset vender.

Og saa føjer han til:

Tænk, om de tramped' ned
 Frugten af al vor Sved,
 Sæden, vi vor bedste Pleje skænkte!
 Blev det en Hunner-Flok!
 Ja, det var bittert nok,
 om den vore Tempelbuer sprængte.

Det er et stærkt Udtryk, han bruger: »blev det en Hunnerflok«. Hunnerne var jo et mongolsk Folk, der trængte ind i Europa fra Asien. De beskrives som frygtelige og blodtørstige, og Udtrykket er blevet en Betegnelse for vilde og barbariske Folkeslag.

Vi har i 5 Aar været oversvømmet af en Hunnerflok, vi har lidt under det og paa mange Maader kæmpet mod det, og nu, da vi endelig har faaet de fleste jaget ud af Landet, vilde det være trist, om den Sæd, de saæde, skulde faa Betingelse for at gro frem.

Vi maa ikke forsvare os med at sige: Saadan vilde Tyskerne have gjort.

Nu er det slet ikke min Mening at tage denne Udtalelse saa højtidelig, for jeg tror, den faldt saa fuldstændig ubetænksomt. Men vi lidt ældre kan jo alligevel ikke lade være at standse her. Vi har jo vore Erfaringer og Oplevelser, og adskillige af disse er ikke lige let købt, og jeg vilde jo næsten tro, at Højskolefolk, Præster og de, der har paa taget sig en Opgave som Forkyndere og Vejledere for Ungdommen, vi føler os slet ikke store eller overlegne, tværtimod, for vi føler godt vort Ansvar, og at vi tit naar saa lidt.

Naar jeg før sagde, at Ungdommen for 25 Aar siden har løst Opgaverne ensidigt, ja, saa kommer jeg ogsaa selv ind under Dommen; jeg véd godt, at jeg har talt meget om de økonomiske Spørgsmaal, og det gør jeg endnu, og det vil jeg ogsaa gøre til Vinter, for de er ogsaa en Livsbetingelse for at leve, men jeg har altid gjort det ud fra den Forudsætning, at vi først skulde finde ind til Ungdommen hvor den staar, og vi gaar ikke fejl, naar der er Tale om Landbougdommen, ved at begynde med dens

Gerning, og naar vi saa rigtig forstod hinanden, naar Kontakten var sluttet, saa kunde vi knytte de egentlige Livsspørgsmaal til, hvor lidt eller hvor meget vi saa har naaet at udrette der, det kan man jo ikke stille op i et Skema eller ved Hjælp af Matematik eller Tal.

Men jo ældre jeg bliver, des mere forstaar jeg, at det er de egentlige Livsværdier, det som giver Oplysning om Livet, hvorfor vi er her, hvad vi lever for, der er det vigtigste.

Det var ogsaa det, *Hostrup* tænkte paa, da han skrev Sangen, men *Hostrup* var ikke Mørkseer, tværtimod, han troede paa Ungdommen, og derfor fortsætter han:

Men med det bedste frelst
følges vi allerhelst
af en Slægt, der selv har Ild og Kræfter,
ej én, der tam og tom,
blot i sin Svaghed from,
kun kan tralle vore Viser efter.

Vi tror ogsaa paa Ungdommen, og vi ønsker en Ungdom, der selv har Ild og Kræfter, ikke en viljeløs Ungdom, der kun kan tralle vore Viser efter.

Se, deres Tid er nær,
snart har de Magten her,
end paa Jorden er der Folkevandring;
Skoler, I store, smaa,
dertil I hjælpe maa,
at det bli'r til Gavn med den Forandring.

Ja, der er sandelig ogsaa Folkevandring i vor Tid, og hvis vi skal følge *Hostrup*, bliver der store Opgaver ogsaa nu, saa det kan blive til Gavn med den Forandring.

Og han giver et Program, som ogsaa kan gælde for i Dag, ja, vi kunde næppe lave det bedre.

Han siger, hvad der skal gøres:

Tag Goten under Tugt,
retled hans frie Flugt,
hold igen paa Kraften, den rebelske,
ku' ej det stærke Mod,
køl ej det varme Blod,
lær ham blot, hvad der er værd at elske!

Øv ham i Vaabenfærd,
 men hjælp ham til især,
 hvad der er os helligt selv at hædre!
 Kæmpe for det med Lyst,
 bøde paa vore Brøst,
 og: hvad vi gør godt — at gøre bedre!

Det er netop det, vi gerne vilde være med til, det er dér, Højskolen gerne vilde støtte de unge. Hjælpe dem med at gøre det bedre, som vi gjorde godt.

Vi kan vel ikke helt sammenligne vor Tid med Tiden efter 64, da var Folket jo næsten lammet.

Vi har vist været under lige saa stærk en Spænding som den Gang, men vi slap for Lemlæstelse; men da Folket fik sig betænkt, rejste det sig og tog Opgaverne op, og der fulgte en rig Tid, en sund Udvikling, der gav sig Udtryk i Ordene: Hvad udad tabtes, skal indad vindes. Spørgsmaalet bliver da: Vil Ungdommen af i Dag se lige saa sundt paa den Tid, vi gaar imøde?

Jeg nævnte til at begynde med, at det i nogen Maade var Ungdommen, vi kunde takke for vor Plads i Nationernes Række, og det er sandt og rigtigt, men det bliver ogsaa Ungdommens Opgave at vise, om vi kan holde den erobrede Plads. Vi kan ikke holde den paa økonomiske Spørgsmaal alene, det synes jeg, vi har faaet tilstrækkelige Beviser for gennem den sidste Menneskealder; det er jo netop det, der har præget hele Udviklingen i Mellemkrigstiden; man lavede 3-Aars Planer og 5-Aars Planer og kørte hele Verden i Sænk.

Og derfor kommer igen Spørgsmaalet: Har den Ungdom, der er vokset op i disse forfærdelige Krigsaar, faaet tilstrækkelig aandelig Ballast til at sige Ja og Nej paa de rigtige Steder?

Vi var i Teater i Aarhus forleden og saa »Tre Valse«. Det er tre Tidsaldre, vi blev stillet overfor. Først 1865, hvor Menneskene var præget af Ro og Værdighed, men ogsaa stor Standsforskel; saa 1900, hvor Menneskene var mere jævne og ligetil, men ogsaa dengang var der Standsforskel.

Saa til sidst 1945; det var en urolig og voldsom Akt, Livet, som det fremstilledes her, var nervepirrende og forceret. Men Standsforskellene var i nogen Grad ophævet.

Det er vist *Hostrup*, der taler om Ungdommens Ret til at leve et indadvendt Liv i Tanke og Drømme. Men giver vor forcerede Tid Ungdommen denne Ret?

Det er jo netop i 14—20 Aars Alderen, at Ungdommen lever i en Tanke- og Drømmeverden, eller skulde gerne; for vi maa aldrig glemme den Livslov, der siger, at hvert Slægtled skal tilkæmpe og bygge sit op. Og det er rigtigt.

Jeg kan ikke leve paa det, mine Forældre havde tilkæmpet sig, det, som de kunde leve deres Liv paa, før det er blevet en levende Virkelighed for mig.

De unge kan heller ikke leve paa det, vi lever paa, før end det er blevet en levende Virkelighed for dem.

Her er det, Hjemmet har sin Opgave. Børnene og de unge er fine Iagttagere og ikke mindst over for disse Livsspørgsmaal. Der kan vi ikke bilde dem noget ind, ikke affærdige dem med Talemaader; de vil med usvigelig Sikkerhed opdage, hvad der betyder noget for os.

Men jeg er heller ikke i Tvivl om, at naar de ser, hvad det er, der for Mor og Far bærer over Vanskelighederne, saa vil det prente sig i de unges Sind, og selv om de maa- ske en Tid i de unge Aar kan tage noget overlegent paa et og andet, saa vil Indtrykkene melde sig, naar de staar over for Livets Vanskeligheder.

Det kunde ogsaa siges saaledes: Fra det Liv, Forældrene lever, ledes en ustandselig Strøm ind i Barnets Liv. Det, som Forældrene i Sandhed og Ærlighed har talt og sunget og bedt, ja, levet ind i Barnets Liv, vil det senere hen i Livet som voksen faa vanskeligt ved at frigøre sig for.

Jeg kan som sagt ikke svare paa Spørgsmaalet om de unges Indstilling i Dag.

At mange unge gik ind i Kampen for Friheden, mod Løgnen og Undertrykkelsen, fordi de ikke kunde andet, er jeg ikke i Tvivl om, og bliver det den Ungdom, der kom-

mer til at føre an i den nye Tid, saa er jeg ikke bange for Fremtiden.

*

Det var som før nævnt med en vis Spænding, vi begyndte vor Skolegerning igen efter den lange Stilstandsperiode. Vi begyndte med 31 Elever, og det viste sig hurtigt, at de var kommen for at faa noget ud af deres Højskoleophold. Vi havde Elever baade fra Fyn, Sjælland og Lolland-Falster, selv om Hovedparten var fra Jylland. Vi var i Gang med det samme, og det blev baade en god og fornøjelig Vinter. Foruden vort Aabningsmøde havde vi nogle gode Maanedsmøder med *Dahlerup-Petersen*, *Slotsbo-Nielsen*, Pastor *Nielsen* og *Jørgen Bukdahl* som Talere. Midt i December havde vi en fornøjelig Sammenkomst for gamle Elever.

Vi vil jo gerne vise Eleverne noget af det kønne og ejendommelige ved Hads Herred. Eggen byder paa en Rigdom af naturskønne Steder, ligesom her er mange historiske Seværdigheder, men vi lever jo stadig under Mangelen af Transportmidler. Vor tro Følgesvend, Cyklen, er endnu i en saadan Forfatning, at den er meget ustabil at slaa sin Lid til, og selv om »Apostlenes Heste« godt kan trænes op til Ture af adskillige Kilometers Længde, bliver det alligevel kun den nærmeste Omegn, der tages i Øjesyn. Her skal blot nævnes Turene til Rathlousdal, Randlev Kirke og Præstegaard og Rodstenseje. Vi var ogsaa et Par Gange i Aarhus, hvor vi saa Raadhuset, Den gamle By, Domkirken, Museet og Mindeparken. Paa en af Turene gjorde vi Ophold i Viby, hvor vi saa F. D. B.s Fabrikker, og hver Gang sluttede vi i Teatret.

Paa Gund af den store Mangel paa Kontrolassistenter, gik vi ind paa at modtage nogle Elever til Kontroluddannelse i November og December. Dette gav en Del ekstra Arbejde til Landbrugslærer *Antonsen*, og Dagene ind mod Jul var præget af Eksamensspænding; men da Eksamenen var vel overstaaet, var Glæden stor, og vi kunde samles

den sidste Aften inden Juleferien med Lærere og Elever i Stuerne. Pastor *Lykke* læste op, *Th. Madsen* spillede, og Aftenen sluttede ved Kaffebordene med Tale og Sang og gode Ønsker for de nybagte Assistentter og for en glædelig Julefest for os alle.

Efter Juleferien gaar den første Tid gerne med at samle sig om Skolearbejdet. Eleverne har faaet en Del Øvelse i at arbejde med Teorien, og det giver Glæde i Arbejdet, men et Højskoleophold er jo ikke Foredrag eller Dansk og Regning alene. Kammeratskabet betyder meget, og den saakaldte Fritid kan udnyttes paa mange Maader. Vi havde flere gode Diskussionsaftener, hvor der blev drøftet aktuelle Spørgsmaal, og »Slibestenen« var ikke alene et nyttigt Redskab til at slibe »Kanter« af med, men der blev ogsaa givet gode Bidrag til Klaring af en Del af de Tanker, de unge gaar og sysler med.

Naar vi er kommen godt i Gang efter Juleferien, skal vi i Reglen til at tænke paa Vinterens store Begivenhed, Fastelavnsfesten; men sidste Vinter kom Fastelavnen jo sent (3. Marts), derfor havde vi ogsaa en længere rolig Tid til det solide Arbejde.

Der er altid noget spændende over Forberedelserne, først med at finde passende Stykker, og derefter med at besætte Rollerne; men naar dette er overstaaet, gaar Eleverne i Gang med Indøvelsen med vældig Energi og Humør.

Da Fastelavns-Søndag oprandt, var alt klappet og klart. Salen var smukt pyntet, og vi kunde hænge den røde Lygte ud, da Forestillingen ved 19-Tiden begyndte.

Lærer *Støckel* havde valgt to Stykker. Et alvorligt, »Hun, som bærer Templet«, oversat fra Svensk af Fru Forstander *Arnfred*. Bagefter opførtes et lille, fornøjeligt Stykke, »3 smaa Ting«, og de optrædende høstede velfortjent Bifald. Saa blev Salen ryddet, og der blev danset med Liv og Lyst til Kl. 1, kun afbrudt af Kaffe-pause.

Dagen efter — Fastelavns Mandag — blev Katten slaet

af Tønden, og Kræfterne fik Udløsning paa mange forskellige Maader oppe i Gymnastiksalen.

En anden Fest, »Elevernes egen Fest«, maa ogsaa nævnes, og takket være en energisk »Politimester« med tilhørende Stab af »Betjente«, der havde taget udmærket ved Lære af Tiden og indført saa mange Forordninger og Love, saa det var praktisk talt umuligt at undgaa at blive »knaldet«, og saa vankede der Bøder, som ubarmhjertigt blev inddrevet. Det var derfor en solid Kasse, da man sidst paa Vinteren skulde til at tælle de indkomne Bøder op, og Festen, der blev holdt, svarede dertil. Eleverne indbød deres »Hjertensven«, og en Del gamle Elever fik ogsaa Lov at være med.

Endnu skal lige nævnes vore Ture ud til nogle af Hads Herreds gode Besætninger. Hos *Bredkær* blev den fine jydsk Besætning taget grundigt i Øjesyn og bedømt, og det samme kan siges om Landboforeningens »Tyregaard«, hvor de mange smukke Tyre maatte staa for Elevernes kritiske Blikke.

Og saa gik det som det i Reglen gaar, naar vi kommer ind i den sidste Uge, at man ligesom bliver mere stille og alvorlig. En god Vinter er ved at være Slut. Venskaber er blevet stiftet, man har levet sig sammen og føler nu Vemodet ved at skulle skilles. Et Lyspunkt er Elevmødet, og man er enig om at møde fuldtalligt til denne Sammenkomst.

April Maaned gik med Rengøring og den sidste Del af Istandsættelsen efter Tyskerne. Haven var blevet lagt om og i nogen Maade istandsat om Efteraaret, men der var alligevel en Del at ordne om Foraaret, og vi vil jo gerne, at alt skal være i Orden, naar vi skal modtage vore Sommerpiger.

Den 3. Maj begyndte vi Sommerskolen med et Aabningsmøde, hvor Naboer, Venner og gamle Elever mødte op. Der er en Styrke i det at mærke, at der er en Kreds, der staar omkring Skolen og følger med i, hvad der fore-

gaar, og vi ved, at de glæder sig med os, naar Arbejdet lykkes.

Desværre blev Elevflokken ikke saa stor som ventet, en Del meldte fra i sidste Øjeblik, og det var jo en ringe Trøst, at det var gaaet andre Skoler paa samme Maade. Men selv om Flokken ikke var saa stor, blev det et Elitehold. Det var nogle ualmindelige gode Piger, som det var en Fornøjelse at arbejde med, og der blev arbejdet godt; men 3 Maaneder er kun en kort Tid, derfor gælder

Nogle af Eleverne nyder Plænen.

det om at tage fat med det samme, og der blev taget fat baade i Teori og Praksis. Sommeren er ogsaa en god Tid til Udflugter, men Cyklerne? . . . Vi havde dog nogle fornøjelige Ture til Skov og Strand, og Aarhusturen kan jo altid gennemføres pr. Jernbane.

Hen sidst i Maj begyndte vi at tænke paa Elevmødet. Vi havde gennem de sidste Aar modtaget mange Breve fra gamle Elever, hvori de beklagede, at vi ikke kunde holde Elevmøde. Vi glædede os nu til det, og vi blev ikke skuffede. Det blev en Oplevelse at samles med gamle Elever igen. Mange kom Lørdag Eftermiddag, og der var samlet 60—70 Deltagere, da vi kaldte til Møde om Aftenen. Lærer *Slotsbo-Nielsen* talte om vore gamle Kirkehuse og viste Lysbilleder til. Bagefter opfriskede vi gamle Minder i muntert Samvær ved Kaffebordene.

Da der ikke var Gudstjeneste i Valgmenighedskirken Søndag Formiddag, holdt Lærer *Olesen* et udmærket Foredrag om Ungdomsproblemer i vor Tid.

Efter Middagen begyndte den egentlige Tilstrømning,

og Kl. 15 blev der ringet til Møde, der var da samlet godt et Par Hundrede Deltagere. Her bød jeg velkommen og talte om: »Det folkelige og det nationale«.

Derefter talte *Slotsbo-Nielsen* om de unges Kamp for at bevare Folkestyret.

Efter en kort Pause holdt Elevforeningen Generalforsamling. Formanden, *Laurits Laursen*, bød velkommen og gav en kort Beretning. I Forhandlingsprotokollen har han skrevet: »Der var kommen man-

ge gamle Elever til dette Møde efter i 4 Aar at have ligget stille, og det blev et godt Møde. Jeg tror og tør sige, at alle var glade for Dagen. *Johnsen* havde faaet saa godt som alt væk af det, der kunde minde om Tyskernes Vanrøgt og Mishandling af vor Skole.

Generalforsamlingen var til Dels kun Valg. Elevskriftet var udsendt hvert Aar til Jul i disse Aar, Skolen var beslægtet. *Johnsen* oplæste Regnskabet over, hvad det havde kostet at faa Aarsskriftet trykket og udsendt og ligeledes, hvad det havde givet i Indtægt.

Til Styrelsen genvalgte Formanden og *Regnar Rasmussen*, *Lunddal*, og nyvalgt blev *Dagny Pedersen*, *Knudsminde*. Som Revisor valgtes *Gaardejer Andersen*, *Knudsminde*.

Om Aftenen opførte Eleverne ude i Haven »Søstrene paa Kinnakullen«.

Generalforsamlingen var sat til Kl. 17, men Foredragene forud trak lidt længe ud, og Kl. var nær 18 (Spisetid), førend vi kunde holde den. Jeg havde ellers i min Beret-

ning en Del mere, jeg gerne vilde have sagt, nu vi igen kunde mødes paa vor Skole og igen havde Lov at tænke og tale frit, men nu nøjes jeg med at nedskrive mine Tanker som Udtryk for mine Følelser ved det første Elevmøde efter de tyske Terrorhandlinger.«

(Se andet Sted i Aarsskriftet.)

Efter Aftensmaden samledes vi i Haven, og Eleverne opførte »Søstrene paa Kinnakullen«. Det er et dybt alvorligt Stykke. Hovedfiguren, *Ulrikke*,

der spinder sit Liv bort i Bjerget, er et stærkt Udtryk for, hvad Havesyge kan føre til. Det virker gribende, da hun kommer ud af Bjerget, hvidhaaret, gammel og kroget og tror, at nu skal hun til at leve Livet. I Modsætning til hende er der noget lyst og elskeligt over Søsteren, der altid er forstaaende og hjælpsom over for dem, som lider Nød.

Lærer *Olesen* havde faaet Stykket udmærket iscenesat og faaet fremstillet smukke Kulisser. Pigerne magtede Rollerne godt, man kunde se, de havde levet sig ind i Stykket og gav sig fuldstændig hen i Spillet. De høstede ogsaa megen Aner-

kendelse baade til Elevmødet og senere, da det blev gentaget for vore 11 Dages Kursister og ved et Møde i vor

Søstrene paa Kinnakullen.

To, der er glade ved hinanden.

nyoprettede Kursistforening. — Da Skumringen faldt paa, gik vi op i Gymnastiksalen og fik en lille Svingom, og da den kære Kaffe var drukket, sluttede vi ved 12-Tiden med Aftensang og Tak for en god Dag.

Foruden vort 11 Dages Kursus for Husmødre havde vi et 2 Dages Ungdoms-Fagmøde for unge Piger i det landøkonomiske Ungdomsarbejde. Deltagerne var fra Fyn, Sjælland og Lolland-Falster, og det blev et Par udbytterige og fornøjelige Dage, som Eleverne sikkert vil huske med Glæde.

Og saa var de 3 altfor korte Sommermaaneder næsten gaaet. Der kunde lige blive Tid til et fornøjeligt »Grise-gilde«, en Fest, som er gaaet ind som et fast Led i Sommerskolen. Det er næsten som Eleverne har opsamlet al deres Vid og Opfindsomhed til denne Fest, og alle føler, at de har Lov til rigtig at slaa sig løs. Det kunde være fristende at prøve at give en Beskrivelse af en saadan Fest, men det vil let føre for vidt.

Den sidste Aften samledes vi, som vi plejer, med Læ-

8 Dage paa Højskole.

rere og Elever til Afskedsfest, og der blev udtalt mange gode Ønsker og takket for en god Sommer.

Efter at Eleverne var rejst, blev der ikke megen Tid til at holde Ferie i. Vi havde for første Gang indbudt til »8 Dage paa Højskole« fra 3. til 10. August. Der var 42 Deltagere i Alderen fra 20 til 64 Aar, i og for sig skulde man synes en broget Forsamling, men jeg maa sige, at man mærkede det ikke, og det blev en Oplevelse for os. Mange havde været »8 Dage paa Højskole« tidligere, helt op til 10—12 Gange omkring paa

En Gryde ved Saxild Strand.

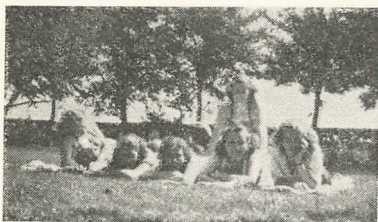

To, der lærer fra sig.

Landets Højskoler; de var fornøjelige, og der herskede et udmærket Kammeratskab. Om Formiddagen var der to Foredrag. Eftermiddagen blev benyttet til Udflugter og Aftenen til Underholdning af forskellig Art, og saa havde vi Sommer i de Dage; alt ialt nogle gode Dage, som vi gerne vil have gentaget.

Efter 8 Dages Ferie (ja, Ferie?) modtog vi et nyt Kursus. Det var Afholds-Ungdommens Fællesraad, der holdt deres Sommerkursus paa Odder Højskole. Det blev ogsaa en Oplevelse for os, ganske vist var vi i nogen Maade kun

Værtsfolk, men vi kunde jo deltage i Undervisningen, som vi havde Tid og Lyst til, og der blev holdt mange udmærkede Foredrag af betydelige Kvinder og Mænd. Der var Deltagere fra Norge, Sverrig og Finland, og det var i det hele taget en god og maalbevidst Ungdom, der var mødt. Der blev arbejdet, men der blev ogsaa Tid til Udflugter

Livet er dejligt.

og fornøjeligt Samvær, og som de kunde synge. Naar vi skulde synge Aftensang, blev det gerne til mange, og Klokken nærmede sig ofte 12, inden man kunde blive færdig til at gaa til Ro. Den sidste Aften samledes vi i Gym-

nastiksalen, der var smukt pyntet, Kaffebordene var dækket, og der var opstillet Scene, hvor der blev fremført fornøjelige Sketchs, og saa blev der naturligvis holdt mange Taler og sunget mange Sange.

Som I ved, havde vi et Folkedansekursus i Efteraaret 1945, dette blev gentaget i Aar. Det er et fornøjeligt Folkefærd at have paa Skolen; man faar Indtryk af et stort Smil over det hele, og som de kan danse og more sig paa en god og kammeratlig Maade.

Ja, det er kun nogle faa Bemærkninger om disse Kursus. Der kunde fortælles meget mere, men Pladsen tillader det ikke, jeg synes blot, jeg skal have det nævnt, da det i hvert Fald for os ogsaa har været med til at sætte sit Præg paa Aaret, der svandt.

Endnu skal lige nævnes vort Efteraarsmøde med Pastor *Ricard Andersen*, Aagaard, og Dr. *Roar Skovmand*, Askov, som Talere. Det var et Par udmærkede Foredrag, som mange flere burde have hørt.

Naar man saadan sidder og i Tankerne prøver at drage det frem, der har været med til at give det Aar, der er gaaet, Indhold, er det med en egen Følelse af Taknemlighed i Sindet, og man føler Trang til at sige Tak til Gud

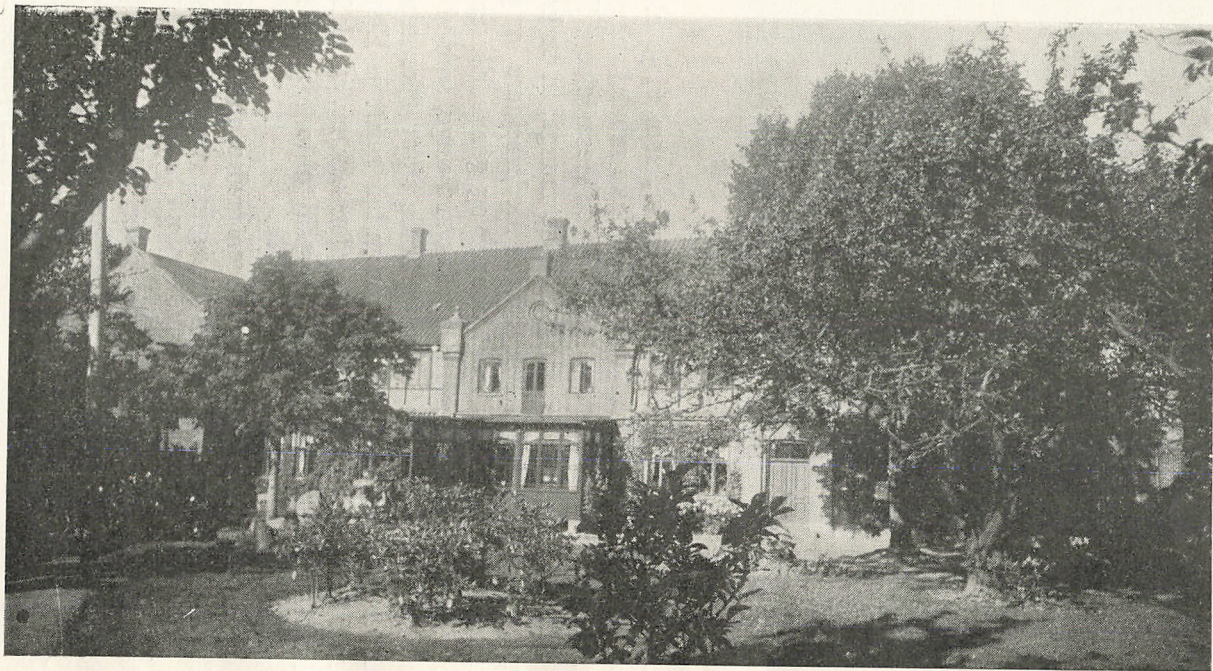
Vinteren 1946—47.

og Mennesker, for trods Vanskeligheder, som vi jo aldrig slipper fri for, har Aaret været rigt, ikke mindst, naar vi sammenligner med Aarene forud under Besættelsen. Derfor skal her ogsaa lyde en Tak til de mange, vi er kommen i Forbindelse med. Tak til vore Medarbejdere for godt Samarbejde, Tak til Naboer, Venner og gamle Elever for Trofasthed i Aarene, der gik, og Tak til I unge, som vi har lært at kende og er kommen til at holde af, og ikke mindst skal der lyde en Tak til alle jer, som har sendt os Elever. Det var ejendommeligt nok, at den første Elev, vi fik indmeldt efter Kapitulationen, blev indmeldt af to tidligere Elever, der ringede til os.

Og nu er vi saa godt i Gang igen med et nyt Elevhold, endda lidt flere end sidste Aar; prægtige unge Mennesker. Og jeg synes, jeg tør sige, i hvert Fald for den Del af Ungdommen, som besøger vore Højskoler, at den er sluppet forbavsende godt gennem de fem Besættelsesaar.

Jo, vi har Grund til at sige Tak for Aaret, der svandt.

Elisius Johnsen.

Formandens Tale,

der ikke blev holdt ved Elevmødet.

Der er siden vor sidste Generalforsamling sket store Begivenheder, som jeg ved denne Lejlighed gerne vil drage frem i Tilslutning til min Beretning. Det var den 4. Maj forrige Aar om Aftenen; jeg sad derhjemme paa Lindely ved min Radio og hørte den ufattelige Meddelelse fra B. B. C., at de tyske Tropper i Holland, Slesvig-Holsten og Danmark havde kapituleret. Det var saa vidunderlig en Meddelelse, at vi knap nok fattede, hvad der var sket. Kunde det virkelig være rigtigt? Jo, det maatte det være, det var den kendte Stemme fra B. B. C., der sagde det, og det saa sikker og glad i Stemmen som aldrig før; han var nemlig den første, der bragte det glade Budskab til Danmark.

Saa gik det altsaa, som vi havde haabet, men ikke turde vente:

„Bladet som Herren det vilde,
vendte sig tit,
naar det gik Danmark ilde
vendte sig blidt.“

Det danske Folk havde jo valgt sin Plads i de kæmpendes Rækker, det var beredt; det blev en ond og haard Tid, nu viste Fjenden sit sande Ansigt. Hidtil havde vi ikke kendt dem, de var jo flinke og hensynsfulde. Det var dog vist ikke rigtigt, hvad Grundtvig engang havde skrevet: De er Fjender af Sandhed og Retten. . . . « Dog jo, han havde Ret den »Gamle«. Da det ikke gav Resultat »at lokke

med Løfter og med Løn«, saa begyndte de med Vold, Terror, Forfølgelse og Drab.

Det var en ulige Kamp, der begyndte. Konge, Regering og Rigsdag var sat ud af Funktion, Hær og Flaade afvæbnet. Vi stod med bare Hænder, men Viljen havde vi, og dertil et hemmeligt dansk Vaaben, nemlig: Sammenhold, Lune, den kolde Skulder og det danske Smil. Det Vaaben forstod vi Danske at bruge, og Fjenden lærte aldrig at parere; det kunde selv Maskinpistol og Terror ikke klare.

Det var en forfærdelig ond og mørk Tid, som vi aldrig kan glemme. Meningsløse Ødelæggelser og bestialske Forbrydelser blev udøvet af Tyskerne og deres danskfødte Hjælpere. Det skulde se ud, som det var Frihedskæmpernes Værk. Ak, hvor naivt, hvor dumt. I *H. C. Andersens* Digt »Svanereden« tales der om, hvorledes Svaneungerne, da Rovfugle overfalder deres Hjem, stiller sig paa Redens Kant for at forsvare denne. Med blødende Bryst kæmper de for at holde Stand Side om Side. Dette digteriske Billede er ophøjet! Og i Dag har vi set, at det ogsaa er virkeligt. Som Svaneunger paa Redens Kant har vi set vore unge Mænd og Kvinder slaa Kreds om Hjemmet, Danmark, paa Vagt for dets Frihed. De unge var ikke ene om det, ogsaa ældre deltog, men de unge var i Flertal.

Tavse, med Tand for Tunge, personligt beskedne, ikke søgende nogen Gevinst eller nogen personlig Hæder, har de holdt ud til Dagen kom. Blødende, hugget af Rovfuglernes Næb, har de værget deres Rede.

Hver især var den ukendte Soldat, hver især havde sin risikable Pligt at fuldbyrde, hver især havde Dødens og Lidelsens Triumf hængende over Hovedet, og mange, mange af dem maatte smage begge Dele. Dyrebart Blod maatte ofres, evnerige Liv udslukkes, navnløs Angst maatte udløses, Sorg og Savn maatte knuge, før vore Frihedskæmpere kunde træde ud i Lysel og Dagen, og før Moder Danmark befriedes.

Danmark blev ikke Slagmark. Gid vi maa fortjene den usigelige Lykke. Det var mørke og strenge Aar. Det var

en ond Beskyttelse, vi fik, og dog var vi ikke udsat for saa store Lidelser, som mange andre Lande. Lad os skønne derpaa; det forpligter i den kommende Tid.

Naar vi tænker tilbage til den mørkeste Dag i vor Historie, den 9. April 1940, og op gennem Aarene til 4.—5. Maj 1945, ja, saa forstaar vi ikke rigtig, at det kunde gaa som det er gaaet. Vi blev overrumplet. Vi kendte ikke det ny Vaaben: »Løgn og Propaganda«, men vore Unge gjorde uforfærdet deres Pligt. Det var et Lyspunkt i al Mørket.

Overgreb paa Overgreb fulgte fra Beskytternes Side, og Regeringen bøjede af og gav efter, men saa kom Overgrebet mod Jøderne, og da lød der uden Tøven fra vor Konge, Regering og Rigsdag, ja, hele det danske Folk, et klart og bestemt »Nej«, som blev hørt ud over den hele Verden, og som i Virkeligheden blev en stor Sejr for os. Det viste sig, vi bestod en stor og vanskelig Prøve, nemlig at leve og virke i 20 Maaneder uden Regering og næsten lige saalænge uden Politi. Det er vist enestaaende i Verdenshistorien!

Desværre var der nogle blandt os, som svigtede; de gik Tyskernes Ærinde; det var faa imod de mange, der stod fast, men dog for mange. Naturligvis staar det enhver frit at vælge sin Plads, blot maa det staa klart, at man kan ikke tjene to Herrer, og naar man har valgt, maa man ogsaa tage Konsekvenserne. Saadan er det, og der er ingen Vej udenom. Det gælder lige fra *Kaj Munks* Mordere til Tøsene, der stillede sig til Raadighed, fra Værnemagerne, der gjorde alt for Penge, til de pæne Mænd, der spiste Frokost med de flinke Beskyttere. Alle har forbrudt sig. De har selv valgt, og de maa som Følge deraf selv tage Følgen. Vi kan ikke bygge et Samfund op sammen med Folk, der svigtede i Trængselstiden. Det gælder fra Samfundets højeste Embædsmand til Lederen af den mindste Forening i det mindste Sogn, og det kan ikke klare det, at nogle mod Slutningen blev saa Danske, saa det formelig hang dem ud af Halsen. Gjort Gerning staar ikke til at ændre.

Hvor var det herligt 5. Maj at kunne hejse det danske

Flag igen i et frit Land. Vajende Flag og jublende Mennesker traf man overalt. Det var vidunderligt. Nu blev der Travlhed blandt de danske Soldater, Frihedskæmperne. Nu var det store Øjeblik inde, da de aabenlyst kunde gøre deres Pligt, den Pligt, de saa længe havde udført i det skjulte. Vi beundrer og takker disse Unge for deres uforfærdede og modige Indsats gennem Trængselsaarene. De har indfriet selv vore dristigste Forventninger. De har udviklet sig til at blive nævnt som Eliten blandt Verdens Frihedskæmpere. Til disse henregner jeg ikke de »Kasketdreng«, der sluttede sig til Frihedsbevægelsen 5. Maj og derefter. De kom, da Faren og Risikoen var ovre, og troede sig store Helte. Dem kunde vi godt have undværet, og Navnet Frihedskæmper havde faaet en renere Klang.

De rigtige Frihedskæmpere kan vi være stolte af. Deres Indsats kostede dyrebart Blod. Mange unge faldt under deres farlige Gerning — een af disse ligger begravet paa Kirkegaarden her ved Siden af Skolen. Det er den unge *Ole Olesen* fra Nølev, der blev skudt. Andre blev pint og mishandlet til døde efter vore Beskytteres bedste Metode. Disse Unge vil vi altid mindes i Taknemlighed og Ærbødighed sammen med Heltene fra 9. April.

Det var Prisen: de døde for, at vi kan leve. Deres Minde vil vi ære ved at yde alle vore Kræfter for at skabe det frie Danmark, de satte Livet ind for. Hvor er det herligt atter at kunne samles paa dette Sted og igen se Dannebrog vaje herude i Haven, og vi vil forsøge at glemme Minderne fra disse Trængselsaar til Fordel for de gode og lyse Minder fra de Dage, vi var her som Elever.

Hilsen til vor Skole og til de, der hører hjemme her.

Laurits Laursen.

Meddelelser.

Der er altid noget vemodigt ved at høre om Dødsfald og ikke mindst, naar det er blandt dem, man kender og er kommen til at holde af. En af vore Elever fra sidste Vinter, Peter Johannesen, Sdr. Ommø, døde pludselig midt i Sommer. En Blodprop eller Blødning efter en Tandudtrækning, jeg ved knap Aarsagen, og man fatter det jo ikke. Denne sunde, livsglade og frejdige unge Mand, som man skulde tro var ene Livskraft og Energi, at netop han skulde gaa bort saa tidligt.

Det var jo netop det livsglade og frejdige, vi sætte saa stor Pris paa: altid var han parat, naar der skulde arrangeres noget, og havde man Brug for Hjælp, gik man ikke forgæves til Peter Johannesen.

Vi vil bevare Mindet om en flink Elev og en god Kammerat.

Elisius Johnsen.

Jeg vil herved gerne sende en Julehilsen til alle Lærere og Elever fra Vinteren 41—42.

Venlig Hilsen
Kristian Pedersen,
Antvorskov Højskole, Slagelse.

Alle Kammerater og Venner ønskes glædelig Jul og godt Nytaar.

Anna Bertelsen (37),
Sverrigsgade 16, St. th., Aalborg.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes alle Elever og Venner fra Vinteren 1941—42.

Aage Østergaard. Arne Lund. Kristen Jensen.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Familien Johnsen, Venner og Bekendte fra Højskolen.

Magda Petersen (39), Attrup pr. Trustrup.

De bedste Ønsker om en god og glædelig Julefest sendes Familien Johnsen, Kammerater og Venner.

Ejnar Brix Larsen,
»Folbækgaard«, Vibberstoft-Hørdum, Thy.

En hjertelig Hilsen til alle Odder-Venner og Kendinge.

Asta og C. H. Daugbjerg,
Try Højskole, Dronninglund.

Familien Johnsen, Lærere og Kammerater ønskes en rigtig glædelig Jul samt et godt Nytaar af

Anna Møller (1937),
Ørup pr. Trustrup.

Med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar sendes en venlig Hilsen til alle Venner og Bekendte fra Sommeren 37.

Caroline Christensen,
Moltrupvej 1, Haderslev.

Glædelig Jul samt et godt og velsignet Nytaar ønskes Elever og Personale fra Vinteren 1939—40.

Ove Nørgaard,
»Krogerup Højskole«, Humlebæk.

Venner og Kammerater fra Sommeren 1938 ønskes en rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar.

Karen og Magnus Petersen,
Kollerup Præstegaard, Fjerritslev.

En glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Kammerater og Venner fra Sommeren 1940.

Grethe Nørgaard Madsen,
Ejstrupholm.

En rigtig glædelig Jul og alt godt i det kommende Aar ønskes alle Venner og Bekendte af

Martin Clausen og Dagny Pedersen.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Venner og Bekendte. — Med venlig Hilsen

Petra og Kaj Lykke Sørensen, Saxild.

Hilsen til gamle Venner fra os alle tre paa »Lindely«.

Svend Lykke, Olga og Laurits Laursen.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Venner og Bekendte.

Johanne Balle.

Glædelig Jul og godt Nytaar ønskes alle Kammerater og Venner fra Vinteren 1941—42.

Arne J. Østerlund.

Alle Aarsskriftets Læsere ønskes en rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar.

Doris Johansen, Elektricitetsværket, Hedensted.
(Vinteren 1931—32.)

Hilsen med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar sender jeg alle Venner fra Odder Højskole Sommeren 1937—38.

Karen Larsen.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Venner og Bekendte. — Med venlig Hilsen.

Dagmar og Troels Svenstrup, 1935—36,
Rude pr. Odder.

Alle Venner og Bekendte ønskes en rigtig glædelig Jul og godt Nytaar. — Med Hilsen

Valborg og Regnar Wulff Rasmussen,
Lunddal.

En glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes alle, jeg lærte at kende paa Odder Højskole.

Jørgen Jørgensen, Elbæk Lærerskole.

En glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes Kammerater og Venner fra Højskolen.

Olga og Johs. Jensen, »Stenslund«.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes alle gamle Elever.

Børge, Gunnar og Ejgil.

Gamle Elever sendes en venlig Hilsen med Ønsket om en glædelig Jul.

Guðrun Iversen.

Gennem Aarskriftet vil vi gerne bringe alle vor bedste Julehilsen med Ønsket om et godt Nytaar.

Asta og Niels Primdahl.

Gamle Elever og Venner ønskes en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Anna og C. P. Corneliussen,
Lahnsgade 57, Odense.

En rigtig glædelig Jul og et godt Nytaar ønskes alle Venner og Kammerater.

Ida og Johannes Sørensen, Aarslev.

Vandrebogen »Filen« fra Vinterholdet 1937—38 synes nu at være gaaet ind til den evige Hvile, og jeg vil derfor her gerne sige en Tak til dem, der »fulgte og bar«. Vi, der var med, maa jo saa nu enten være sleben nok til eller ogsaa være blevet saa haarde Knaster, at Filen ikke mere kan bide paa os. Nok er det, »Filen« er lagt hen. Tilbage er en Kassebeholdning paa 22,17 Kr., som jeg har overladt til Elevforeningen. Under Krigen anvendte jeg 25 Kr. af Kassen til Hjælp til Nordmænd, der var paa Gennemrejse. Skulde nogen have Krav i »Dødsboet«, bedes de sige til paa rette Sted.

Venlig Hilsen til gamle »Filere« og alle andre Kendinge.

Erik Dahlerup-Petersen.

Aarsskriftet skulde jo ikke alene være Budbringer mellem jer og os, det skulde ogsaa være saadan, at Eleverne derigennem holdt Forbindelsen vedlige indbyrdes. Send os derfor smaa Meddelelser, som kan have Interesse for Kammeraterne. Ogsaa Artikler er vi glade for at faa, helst først i November. Husk at meddele Adresseforandringer.

Blev der ikke fotograferet noget sidste Vinter? Jeg opdager nu, vi skal udsende Aarsskriftet, at jeg kun har et Par enkelte Billeder, og de egner sig ikke til Cliche.

Ved Elevmødets Generalforsamling i Sommer blev det vedtaget at sætte Medlemskontingentet til 3 Kr. Det kan vist komme til at knibe med, at det kan dække alle Udgifter. Særlig Trykning er blevet dyrt, og Bladet er jo ogsaa ret stort. Hvis der er nogen, der godt kunde tænke sig at betale lidt mere, er vi taknemlig for det.

Sidste Aar kom der 1322,50 Kr. ind, og vi kunde slutte Regnskabet med et Overskud paa 129,00 Kr. Der var 1, der sendte 25 Kr., 15 a 10, 4 a 6, 114 a 5, 35 a 4, 30 a 3,50, 60 a 3 Kr., Resten 2,50 Kr.

Vi takker hjerteligt for det.

Vi faar et 11 Dages Kursus i Landbrug, Havebrug og Regnskab fra 14. til 24. Januar 1947. Vi har ikke faaet Meddelelse endnu fra Kursusudvalget om, hvor mange der bliver bevilget Understøttelse. Muligvis kan der blive Plads endnu til enkelte, hvis nogen skulde have Lyst til at være med. Betalingen er billig, kun 65 Kr.

Elevmødet 1947 holdes Søndag den 29. Juni. Vi sender jo Indbydelse ca. 14 Dage i Forvejen, men vi vil gerne herigennem gøre opmærksom paa Dagen, saa I kan holde den fri. Vi venter stort Besøg som sædvanlig.

Vi holder vor Vinterfest Fastelavns Søndag den 16. Februar, og for at ingen skal blive glemt, vil vi gerne gennem Aarsskriftet invitere alle. Aftenforestillingen begynder Kl. 19 præ., og vi skulde jo gerne som tidligere have den røde Lygte ud. De, der ønsker Natlogi, medbringer Lagener og Haandklæde. Send os et Kort i Forvejen.

Vi inviterer kun paa denne Maade.

Venlig Hilsen
Marie og Elisius Johnsen.

Odder Dagblads Trykkeri A/S